

พอ

มูลนิธิสยามกัมมาจล

เลขที่ ๙ ถนนรัชดาภิเษก แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๕๕๙ ๑๒๑๙ โทรสาร ๐ ๒๕๕๙ ๓๘๙๖

www.scbfoundation.com

มูลนิธิสยามกัมมาจล

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากหลักคิดสู่วิถีปฏิบัติ

โรงเรียนโยธินบูรณะ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
จากหลักคิดสู่วิถีปฏิบัติ

โรงเรียนโยธินบูรณะ

คำนำ

มูลนิธิสยามกัมมาจล ภายใต้การสนับสนุนของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ได้จัดทำโครงการเสริมศักยภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาขึ้น เพื่อค้นหาและสนับสนุนให้ผู้บริหารและครู ที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ถูกต้อง มีเครื่องมือในการพัฒนาตนเอง สามารถขยายผล ขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายในโรงเรียน และขยายผลไปสู่โรงเรียนเครือข่าย

โครงการนี้มีความเชื่อว่า เรื่องที่ทำให้สำเร็จได้ยาก เป็นเพราะผู้คนส่วนใหญ่ไม่เห็นแนวทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้ ดังนั้น ถ้าเราค้นหาผู้ที่มีความสำเร็จล้ำหน้าบุคคลอื่น จะเป็นแนวทางนำไปสู่การเคลื่อนงานที่ยากได้ โครงการนี้จึงดำเนินการในสองลักษณะ คือ “ค้นหา” โรงเรียนที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการเรียนการสอนอย่างล้ำหน้ากว่าโรงเรียนอื่น เพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จ และหนุนให้ผู้บริหารและครูโรงเรียนดังกล่าว สามารถพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น ด้วยเครื่องมือที่เรียกว่า “การจัดการความรู้” หรือเรียกโดยย่อว่า KM มาจากคำว่า Knowledge Management และ “การทำวิจัยจากการทำงานของตนเอง” เรียกโดยย่อว่า R2R มาจากคำว่า From Routine Work to Research เครื่องมือทั้งสองจะทำให้ผู้ปฏิบัติ ได้ทบทวนและเห็นคุณค่างานของตนเองชัดเจนยิ่งขึ้น รวมทั้งจุดบกพร่องที่ต้องแก้ไข กระบวนการ KM ทำให้เห็นความสำคัญของการแบ่งปันความรู้ เกิดความศรัทธาซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งผลให้งานที่แต่ละคนรับผิดชอบพัฒนาไปพร้อมๆ กันโดยปริยาย และนำไปสู่การเป็นเครือข่ายขยายผลการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้อย่างเข้มแข็ง

มูลนิธิสยามกัมมาจลได้ค้นพบเรื่องราวความสำเร็จของผู้บริหารและครูที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษา และจัดการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังอุปนิสัยพอเพียงให้กับนักเรียนหลายรูปแบบ หลากหลายบริบทด้วยกัน จึงได้จัดทำหนังสือชุด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากหลักคิดสู่วิถีปฏิบัติ ซึ่งสาระสำคัญของหนังสือเล่มนี้ได้ให้ตัวอย่างการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต และการนำมาออกแบบการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้นักเรียนเข้าใจในหลักคิดนี้และทดลองปฏิบัติ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจไปสู่วิถีการปฏิบัติของนักเรียน ผ่านการตีความและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของอาจารย์หลากหลายสาระวิชา

แม้ว่าการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการออกแบบการเรียนรู้อาจมีเป้าหมาย เพื่อให้ให้นักเรียนได้หลักคิดเพื่อนำไปปฏิบัติ แต่ขั้นตอนกระบวนการของ “ครูพอเพียง” ในหนังสือจะเน้นการกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ก่อนทำ ระหว่างทำ และหลังทำ จึงอาจกล่าวได้ว่าการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในวงการศึกษา เป็นเสมือนหนึ่งการให้เครื่องมือแก่ครูและนักเรียนเพื่อไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้ที่สำคัญ คือการ “รู้จักคิดวิเคราะห์” ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่วงการศึกษาคงต้องสร้างคนให้สามารถคิดวิเคราะห์ได้ หนังสือเล่มนี้จึงเป็นตัวอย่างที่ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาที่สนใจนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตและงานของตน น่าจะมีโอกาสได้อ่าน

ตลอดการอ่านหนังสือเล่มนี้ ท่านจะได้รู้สึกถึงการท่องเที่ยวไปกับบางช่วงเวลาของผู้ถ่ายทอดที่ท้อถอย และในหลายครั้งท่านจะได้พบความสำเร็จไปพร้อมๆ กับเจ้าของ

เรื่องราว เสมือนหนึ่งท่านได้ร่วมลงมือปฏิบัติกับกัลยาณมิตร ประสบการณ์ที่ได้จากการอ่านหนังสือเล่มนี้จึงเป็นความสำเร็จก้าวหนึ่งของท่านในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ขอเชิญท่านจงก้าวต่อไปอย่างมุ่งมั่น ไม่ท้อถอย เชื่อแน่ว่าวันหนึ่งผลงานการทำงานของท่านก็จะกลายเป็นเรื่องราวความสำเร็จของหนังสือเล่มต่อไป

มูลนิธิสยามกัมมาจลขอขอบคุณผู้บริหาร ครู และนักเรียนโรงเรียนโยธินบูรณะในการเป็นแบบปฏิบัติที่ดี และเป็นส่วนสำคัญของความสำเร็จในการจัดทำหนังสือชุดนี้ จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าร่องรอยความสำเร็จของโรงเรียนจะเป็นประโยชน์ในการขยายผลการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของครู ผู้บริหาร นักเรียน เยาวชน และคนไทยต่อไป

มูลนิธิสยามกัมมาจล

๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๓

คำนิยม

โรงเรียนโยธินบูรณะ มีจุดเด่นของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ในการนำผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น โดยทำให้เกิดการระเบิดจากข้างใน และนักเรียนค้นคิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ถูกต้องและชัดเจน หลังจากนั้นจึงร่วมกันคิดกิจกรรมเรียนรู้ต่างๆ ที่เหมาะสมกับวัย เพื่อปลูกฝังอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง เช่น กิจกรรมค่ายผู้นำเยาวชนพอเพียง จนกลายเป็น “ชุมชนโมโยของโรงเรียนโยธินบูรณะ” ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป จนในที่สุดก็ได้ขยายผลไปสู่กิจกรรมของนักเรียนในรูปแบบต่างๆ

การเรียนรู้ของนักเรียนได้รับการเสริมหนุนด้วยการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่สอดแทรกหลักเศรษฐกิจพอเพียงในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเริ่มจากการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และหลังจากนั้นก็ขยายความเข้าใจ และกิจกรรมการเรียนรู้ไปยังครูกลุ่มสาระอื่นๆ เพราะครูเป็นบุคลากรหลักในการที่จะน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่การจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง

กล่าวได้ว่า จากจุดเริ่มต้นของการขับเคลื่อนฯ ของโยธินบูรณะมีการทำงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยมีครูแกนนำเป็นพลังหลักในการผลักดัน มีผู้บริหารที่เป็นพลังหนุนเสริม และมีผู้เรียนเป็นพลังขับเคลื่อน จนกลายเป็นตัวอย่างที่น่าติดตามเรียนรู้

ดร.ปรียานุช พิบูลสรวาฐ

หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากหลักคิดสู่วิถีปฏิบัติ

โรงเรียนโยธินบูรณะ

คณะกรรมการ	ดร.ปริญานุษ พิบูลสุรารุช ผศ.ดร.เลขา ปิยะอัจฉริยะ สุกัญญา งามบรรจง รจนา ลินที ปิยาภรณ์ มั่นทะจิตร ศศิณี ลิ้มพงษ์ สุจินดา งามวุฒิพร
ถอดบทเรียน	ทีมคิดค้นคว้า
เรียบเรียง	วิมลศรี คุชฉลวรรณ์
รูปเล่ม	ไฉไลไทยแลนด์ กรู๊ป
พิมพ์ครั้งแรก	สิงหาคม ๒๕๕๓
จำนวนพิมพ์	๒,๐๐๐ เล่ม
เลขมาตรฐานสากล	๙๗๘-๙๗๔-๘๓๖๕-๔๗-๓
ประจำหนังสือ	
จัดทำและจัดพิมพ์	มูลนิธิสยามกัมมาจล www.scbfoundation.com www.okkid.net
พิมพ์ที่	บริษัท ธนภัทร (๒๐๐๖) พรินติ้ง จำกัด ๓๗/๑ หมู่ ๑๔ ต.บางแม่นาง อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี ๑๑๑๔๐ โทรศัพท์ ๐๘ ๑๗๓๔ ๕๘๐๗, ๐๘ ๑๙๐๑ ๕๑๒๓ โทรสาร ๐ ๒๘๓๓ ๑๐๘๑

สารบัญ

คำนำ	๐๒
มูลนิธิสยามกัมมาจล	
คำนิยม	๐๕
ดร.ปริญานุษ พิบูลสุรารุช	
บทคัดย่อ	๐๘
บริบทของสถานศึกษา	๑๑
การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาปรับใช้กับการบริหารจัดการสถานศึกษา	๑๔
การปรับใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของผู้บริหารสถานศึกษา	๑๘
การปรับใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มครูผู้สอน	๓๗
การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน	๕๙
แกนนำขับเคลื่อน	๗๖

บทคัดย่อ

ด้วยบริบทโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังคมเมืองหลวง และความคาดหวังของผู้ปกครอง ซึ่งมีหลากหลายอาชีพ ได้แก่ ข้าราชการ นักธุรกิจ พนักงาน ล้วนต้องการให้ลูกเรียนต่อระดับอุดมศึกษา จึงเป็น “เหตุผล” ที่โรงเรียนเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ มีการจัดหลักสูตร การศึกษา ๒ ภาษา คือภาคภาษาอังกฤษและภาคภาษาไทย

แต่โรงเรียนมีทุนสำคัญที่ดี คือ วัฒนธรรมโยธิน เป็นแนวปฏิบัติของการเคารพผู้อาวุโส รุ่นพี่รุ่นน้อง ความสามัคคีของลูกโยธิน ทั้งศิษย์เก่าและผู้ปกครองที่ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนมาโดยตลอด การดำเนินงานของโรงเรียน จึงอยู่บนพื้นฐานของ “ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน” จากการริเริ่มดำเนินการด้วยความรอบคอบและเป็นระบบ เพื่อสร้างนักเรียนคุณภาพตามเป้าหมายของโรงเรียน ผู้ปกครอง และกระทรวง ศึกษาศึกษา

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาพัฒนา โรงเรียนในระยะแรกเป็นการขับเคลื่อนจากตัวครูลงไปสู่ตัวเด็กในลักษณะ การทดลองเล็กๆ ที่เน้นให้เด็กมีส่วนร่วม จนเกิดผลที่เป็นรูปธรรมชัดเจน เกิดเป็นแกนนำในกลุ่มนักเรียนที่รู้และเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ที่พร้อมและเต็มใจต่อยอดขยายผลให้กับเพื่อนๆ พี่ๆ และน้องๆ ในโรงเรียนได้รับรู้ จนเกิดชุมนุมโมโย (Moderate Youth Club : MoYo) ขึ้นในโรงเรียน

ในระยะต่อมา โรงเรียนได้กำหนดเป็นส่วนหนึ่งของวิสัยทัศน์ ซึ่งส่งผลให้เกิดยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนฯ ที่ต่อเนื่องมาจนทุกวันนี้ ทำให้มีการขยายพื้นที่การเรียนรู้จากกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม ไปสู่ทุกกลุ่มสาระในทุกระดับชั้น ด้วยการบูรณาการหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนการสอนเพื่อนำสู่ผู้เรียน โดยมีกลุ่มครูแกนนำไปขยายผลในกลุ่มครู ขณะที่ในกลุ่มนักเรียนมีเยาวชน แกนนำชุมนุมโมโยไปขยายผลในกลุ่มผู้เรียนทั้งในและนอกสถานศึกษา นับเป็นการขับเคลื่อนที่ฝังตัวในระบบโครงสร้างองค์กร โดยมีการ สืบทอดต่อจากรุ่นพี่สู่รุ่นน้อง

ปัจจัยความสำเร็จของโรงเรียนคือ การบริหารแบบมีส่วนร่วม ที่เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนได้คิดอย่างอิสระ พร้อมให้การสนับสนุน จึงก่อให้เกิดโครงการดีๆ ขึ้นมากมาย โดยมีครูที่จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางคอยเป็นที่ปรึกษา การที่ครูมีความใกล้ชิด รู้จักผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อยู่ตลอดเวลา ทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ เกิดการเติบโตทั้งทางความคิดและพฤติกรรม กลายเป็นผู้ที่มีความพอเพียงอยู่ในอุปนิสัยแห่งตน

บริบทของสถานศึกษา

โรงเรียนได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ และปัจจุบันได้นำมากำหนดไว้เป็นวิสัยทัศน์ของโรงเรียน คือ “โรงเรียนโยธินบูรณะ เป็นสถานศึกษาที่มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานชาติสู่ความเป็นสากล โดยใช้คุณธรรมนำความรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเป้าประสงค์เพื่อส่งเสริมการจัดระบบการศึกษาของโรงเรียน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้สู่ระดับสากล จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นทักษะ กระบวนการ และเจตคติ ตามหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนด ใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่ออบรมนักเรียนให้เป็นคนดี สามารถครองตนให้พ้นจากอบายมุขและสิ่งเสพติด และมุ่งปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคุณธรรม จริยธรรม

คติธรรมประจำโรงเรียน คือ ปญญา โลกสฺมิ ปชฺโชโต หมายถึง ปัญญาเป็นแสงสว่างในโลก ซึ่งมีความหมายว่า ลูกโยธินบูรณะทุกคนจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมในขอบเขตของขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ การจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งหวังให้นักเรียนทุกคนมี “ความรู้ คู่คุณธรรม” อันสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งยังสอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่ต้องการให้เด็กนักเรียนโรงเรียนโยธินบูรณะเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข โดยนักเรียนโยธินบูรณะจะได้รับการปลูกฝังอุดมคติ ๑๐ ประการตามรอยรุ่นพี่ คือ ต้องมีความสามัคคี มีระเบียบวินัย เสียสละ เคารพพ่อแม่ ครู-อาจารย์ ชยันหมั่นเพียร มีความซื่อสัตย์ มีความมัธยัสถ์ ยกย่องสถาบัน มีความอดทน และมีน้ำใจนักกีฬา

โยธินบูรณะเป็นโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๑ มีโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมหลากหลาย อาทิ กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมวันพ่อ วันแม่ กิจกรรมเทศน์มหาชาติ กิจกรรมทำบุญตักบาตร กิจกรรมนั่งสมาธิ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีวัฒนธรรมยึดหลักอาวุโส มีชมรมครูอาวุโส และกิจกรรมวันครู ซึ่งเป็นวันที่ศิษย์เก่าทุกรุ่นรวมกันมาคารวะครูอาวุโส เป็นต้น

รอบบริเวณโรงเรียนแวดล้อมไปด้วยหน่วยงานทหารหลายหน่วยและชุมชนในเขตทหารทั้งย่านบางซื่อและดุสิต นักเรียนของโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นบุตรหลานข้าราชการทหาร ครู นักธุรกิจ และประชาชนในละแวกใกล้เคียงที่มีความสัมพันธ์เกื้อกูลกันตลอดมา

ความร่วมมือที่ได้รับจากแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ใกล้เคียง เช่น ศูนย์บริการสาธารณสุข ๓๘ ให้ความร่วมมือในการให้ความรู้เรื่องงานพยาบาลกับครูและนักเรียน สวนสาธารณะเกียกกายของกรุงเทพมหานครให้ใช้สถานที่เพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน และการฝึกซ้อมดนตรี กีฬา เขตพื้นที่ของทหารซึ่งอยู่รายรอบบริเวณใกล้เคียงให้ความอนุเคราะห์ในการพานักเรียนออกไปทำกิจกรรมนอกสถานที่

กิจกรรมเพื่อชุมชนของโรงเรียน เช่น นำห้องสมุดเคลื่อนที่ออกไปให้ความรู้แก่เยาวชนในชุมชนรอบโรงเรียน เช่น ชุมชนบางซื่อ เป็นต้น

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ โรงเรียนโยธินบูรณะเป็น ๑ ในสถานศึกษา ๑๓๕ แห่ง ที่ได้รับคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างการจัดการกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “สถานศึกษาพอเพียง ๒๕๕๐”

บทที่ ๒

การนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง มาปรับใช้กับการบริหารจัดการสถานศึกษา

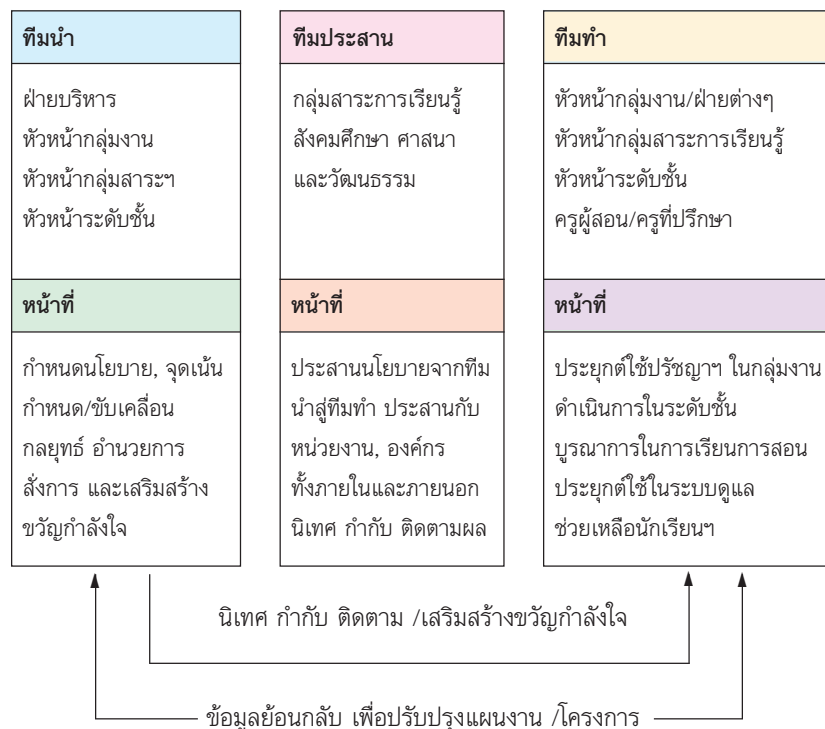
ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ นายอรรถค์ แพรนิมิต ผู้อำนวยการโรงเรียนในสมัยนั้น ได้ริเริ่มให้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาในโรงเรียนและมอบหมายให้รองผู้อำนวยการในขณะนั้น คือนายมาโนช หวังตระกูล และนางสาวปริศนา ตันติเจริญ พร้อมด้วยครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสตร์ และวัฒนธรรม รับผิดชอบดำเนินการ

นายวิฑฐยา บริบูรณ์ทรัพย์ ผู้อำนวยการคนปัจจุบันได้สนับสนุนส่งเสริมให้มีการดำเนินงานต่อเนื่องและขยายผลต่อไปอย่างเต็มกำลัง ส่งผลให้มีการกำหนด ๔ ยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ และมีการส่งเสริมให้นักเรียนครู และบุคลากรทางการศึกษานำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วย

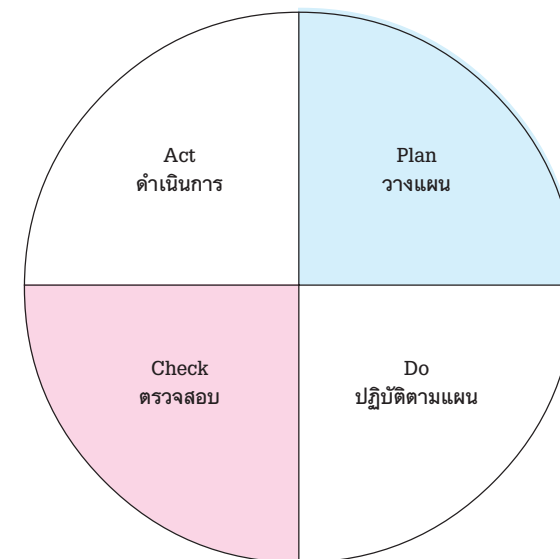
- ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ส่งเสริมการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้มีคุณภาพตามมาตรฐานชาติ
- ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ปลุกฝังให้นักเรียนดำเนินชีวิตโดยใช้คุณธรรมนำความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ทั้งนี้การกำหนดยุทธศาสตร์ที่ระบุแนวทางการขับเคลื่อนไว้ในแต่ละยุทธศาสตร์เปรียบเสมือนการทำโมเดลให้บุคลากรในโรงเรียนโยธินบูรณะเห็นภาพการขับเคลื่อนงานไปในทิศทางเดียวกัน

โรงเรียนโยธินบูรณะดำเนินการปรับใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา โดยดำเนินการในรูปของคณะกรรมการจำนวน ๓ ชุด ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่ดังนี้

นอกจากงานประจำแล้วยังมีการจัดทำโครงการในแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน บริหารโครงการโดยใช้วงจรคุณภาพ P D C A (Management Cycle) ดังแผนภูมิ และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

บทที่ ๓

การปรับใช้หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ของผู้บริหารสถานศึกษา

“หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะอยู่ในทุกขั้นตอนของการทำเรื่องต่างๆ เพราะเมื่อจะทำอะไรก็ตาม ต้องวางหลักการและเป้าหมายของสิ่งที่จะทำว่าคืออะไร จากนั้นจึงนำมาเป็นหลักคิดในการหาช่องทาง วิธีการที่เหมาะสมที่จะทำให้เกิดผลตามเป้าหมาย ซึ่งในขั้นนี้ก็คือการวางแผน จากนั้นจึงนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งเมื่อมีการเตรียมตัวมาอย่างดีก็จะเกิดภูมิคุ้มกันในการปฏิบัติ”

หลักคิด

นายวิฑรยา บริบูรณ์ทรัพย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนโยธินบูรณะ กล่าวถึงที่มาของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่สถานศึกษาว่า “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องที่สำคัญ เป็นประโยชน์ต่อทุกคน ในคณะกรรมการวิชาการที่ประกอบด้วยฝ่ายบริหารและครูผู้สอนเห็นตรงกันและคุยกันเสมอว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของเด็ก จะสร้างให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างที่ตั้งใจได้จริง และตระหนักว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นหลักที่นำมาใช้ได้ดีในการหล่อหลอมเด็ก ทั้งการคิด การกระทำ และวิธีการที่จะทำให้เด็กสามารถซึมซับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปอยู่ในวิถีคิด วิถีปฏิบัติโดยอัตโนมัติ คือให้เด็กทำซ้ำๆ ทำบ่อยๆ จึงจะเกิดผล โรงเรียนจึงได้นำหลักปรัชญา มาสู่โรงเรียนเพื่อ让孩子และครูได้เรียนรู้สู่การปฏิบัติและพัฒนาเรื่อยมา รวมทั้งนำมาเป็นหลักในการดำเนินงานของโรงเรียน โดยเริ่มจากให้ครูมีความเข้าใจในเรื่องนี้ก่อน ให้ครูเห็นประโยชน์ เกิดความตระหนัก จากนั้นจึงขยายไปสู่นักเรียน 让孩子ได้เรียนรู้ เมื่อเรียนรู้หลักปรัชญาก็นำไปสู่หลักการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพราะฉะนั้นในหลายภาคส่วนของโรงเรียนจึงพยายามเอาหลักนี้ไปใช้”

แนวทางในการปฏิบัติ

การบริหารงบประมาณ

ในการบริหารงานและบริหารงบประมาณจะมีการใช้หลักความมีเหตุมีผล มีความพอประมาณ มีภูมิคุ้มกัน ในการเบิกจ่ายงบประมาณให้เหมาะสม และสอดคล้องกับแต่ละกลุ่มสาระ โดยดูจากภาระงานและความต้องการของแต่ละกลุ่มสาระว่าเป็นอย่างไร

ทุกกลุ่มสาระจะต้องนำเสนอความต้องการในการใช้งบประมาณ และแสดงให้เห็นว่ามีโครงการอะไรบ้าง เมื่อได้ภาพรวมของงานทั้งหมดแล้วจึงพิจารณาว่าจะจัดสรรงบประมาณอย่างไรจึงจะเหมาะสมที่สุด หลักในการพิจารณาต้องคำนึงถึงหลักเหตุผล ความจำเป็นเร่งด่วน โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมให้ทุกคนได้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ

การบริหารจัดการอาคารสถานที่

เนื่องจากโรงเรียนโยธินบูรณะเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีครูกว่า ๒๐๐ คน มีนักเรียนกว่า ๓,๗๐๐ คน และตั้งอยู่บนพื้นที่ ๙ ไร่ ๓ งาน จึงเป็นข้อจำกัดในการที่จะจัดสถานที่ให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้เพราะสถานที่ไม่เอื้ออำนวย

ในการจัดห้องเรียนของโรงเรียนนั้นจึงจัดแบบห้องประจำ และใช้วิธีให้นักเรียนได้ออกไปเรียนรู้นอกห้องในบริเวณใกล้เคียงข้างอาทิ ไปเรียนรู้ที่วัด ห้องสมุดประชาชน สวนสาธารณะ และไปทัศนศึกษาจากแหล่งเรียนรู้จริงในจังหวัดใกล้เคียง เช่น อยุธยา สุพรรณบุรี เป็นต้น

ในการจัดโรงอาหารให้เพียงพอต่อการใช้งาน ได้จัดให้มีที่พักเที่ยง ๓ รอบ โดยแบ่งนักเรียนพัก ๓ รอบ คือ ม.๑ - ม.๒ พักเวลา ๑๑.๓๐ น. - ม.๓ - ม.๔ พักเวลา ๑๒.๓๐ น. และ ม.๕ - ม.๖ พักเวลา ๑๓.๓๐ น. ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ทำให้การจัดตารางเรียนของทุกระดับชั้น ต้องมีความสัมพันธ์กับเวลาพักที่จัดไว้

การจัดการเรียนการสอนบูรณาการหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงให้มีคุณภาพตามมาตรฐานชาติ

สร้างความเข้าใจให้ครู

โรงเรียนได้นำหลักปรัชญา มาสู่โรงเรียนเพื่อให้เด็กและครูได้เรียนรู้สู่การปฏิบัติ และพัฒนาเรื่อยมา รวมทั้งนำมาเป็นหลักในการดำเนินงานของโรงเรียน โดยเริ่มจากให้ครูมีความเข้าใจในเรื่องนี้ก่อน เพื่อสร้างให้ครูเห็นประโยชน์ เกิดความตระหนัก จากนั้นจึงค่อยขยายผลไปสู่ผู้เรียน

วิธีสร้างครูเริ่มจากการจัดอบรม ให้ความรู้ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำความเข้าใจให้ครูรับทราบ ทั้งโรงเรียนก่อนว่าจะขับเคลื่อนในเรื่องนี้ และจัดกิจกรรมให้ครูปฏิบัติด้วย เช่น การรณรงค์หน้าเสาธง มีกิจกรรมให้ครูทำเป็นแบบอย่าง เช่น เรื่องการออม การนำหลักคิดมาใช้ในการทำงาน ในการสอน จากนั้นจึงจัดให้มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง เปิดเวทีชี้แจงปัญหา อุปสรรค และการช่วยกันคิดหาแนวทางแก้ไข ส่วนที่บกพร่องต่างๆ ให้ครูสามารถทำงานได้อย่างไร้กังวล รวมไปถึงการพัฒนาต่อยอดความสำเร็จที่มีอยู่แล้วด้วย

นายมาโนช หวังตระกูล รองผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มบริหารวิชาการ กล่าวว่า “ฝ่ายบริหารต้องเปิดโอกาสให้เขาไปเรื่อยๆ เพราะการจะให้ครูทุกคนเข้าใจเท่ากันหมดคงเป็นไปไม่ได้ เนื่องจากหลักปรัชญา เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจ และต้องปฏิบัติจนเข้าไปในเลือดเนื้อเนื้อจึงจะเกิดความลึกซึ้งในระดับที่แตกต่างกันไป เป็นเรื่องที่ยังคับกันไม่ได้ เพราะหากบังคับก็คงไม่ใช่การเรียนรู้อย่างยั่งยืน”

ขยายผลสู่ผู้เรียน

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทั้งหลักการ หลักคิด และหลักปฏิบัติ ที่เป็นกรอบคิดในการดำเนินการขับเคลื่อนของโรงเรียน ที่ต้องการสร้างเด็กให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้ คือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนใฝ่รู้ อยู่อย่างพอเพียง และมีจิตสาธารณะ ฉะนั้นหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงเหมือนสูตรสำเร็จที่เด็กสามารถนำไปใช้คิด ใช้ทำ ด้วยวิธีการที่ง่ายและเป็นรูปธรรมเพื่อให้เด็กเข้าใจได้ง่าย โดยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะอยู่ในทุกขั้นตอนของการทำเรื่องต่างๆ เพราะเมื่อจะทำอะไรก็ตาม ต้องวางหลักการและเป้าหมายของสิ่งที่จะทำว่าเป็นอะไร จากนั้นจึงนำมาเป็นหลักคิดในการหาช่องทาง วิธีการที่เหมาะสมที่จะทำให้เกิดผลตามเป้าหมาย ซึ่งในขั้นนี้ก็คือการวางแผน จากนั้นจึงนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งเมื่อมีการเตรียมตัวมาอย่างดีก็จะเกิดภูมิคุ้มกันในการปฏิบัติ

“ความจริงเด็กก็มีพื้นฐานมาบ้างแล้ว เพียงแต่ไม่มีหลักอะไรมาจับว่าเป็นเศรษฐกิจพอเพียง เด็กทุกคนก็ใช้ว่าเขาจะไร้ซึ่งหลักเหตุผล พอประมาณ ภูมิคุ้มกัน เพียงแต่ว่าขาดการไปกระตุ้น สะกิดให้ข้อคิดแก่เด็กที่กำลังจะหลงไปกับกระแสปัจจุบันได้ถูกคิดได้มากน้อยแค่ไหน”

วิธีการที่โรงเรียนโยธินบูรณะเลือกใช้

สอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
เข้าไปในทุกสาระการเรียนรู้

- ประชุมครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ พร้อมเขียนแผน
บรรจุลงไปในหลักสูตร โดยมีเด็กเป็นตัวตั้ง
- สร้างกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย
- สร้างเงื่อนไขการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนนำหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในทุกๆ กิจกรรม

สอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ในโครงการ

“โครงการ” เป็นแนวทางที่โรงเรียนทำอยู่ตั้งแต่ระยะแรก
ถึงปัจจุบัน โดยให้เด็กพยายามคิดโครงการซึ่งอยู่ภายใต้หลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง เพราะการทำ “โครงการ” จะทำให้เด็กเกิด
ความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก คิดครอบคลุม ถือเป็นกิจกรรมที่
สร้างกระบวนการคิดให้เด็กได้เป็นอย่างดี ตั้งแต่เรื่องของการสร้างสรรค์
การแก้ปัญหา การทำงานกลุ่ม คิดวางแผน

- สร้างเงื่อนไขให้ผู้เรียนคิดโครงการภายใต้หลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง และให้ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการตั้งแต่
เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นกระบวนการในลักษณะของ “เด็กคิด
เด็กทำ”
- จัดให้มีกิจกรรมโครงการบูรณาการ มีการจัดงานและม
ีการประกวดเป็นระดับชั้น โดยให้ครูหัวหน้าระดับ และครู
ที่ปรึกษาทุกคนเป็นกำลังในการดำเนินงาน

นายมานิชกล่าวถึงการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จว่า ฝ่ายบริหารต้องทำหน้าที่เป็น
ฝ่ายสนับสนุนที่ดี

“ในบทบาทของผู้บริหาร ต้องเปิดโอกาสให้ครูได้คิดอย่าง
อิสระ และต้องสนับสนุนในสิ่งที่เขาต้องการ ทั้งในเรื่องงบประมาณ
การจัดกิจกรรม การศึกษาดูงาน หรือสนับสนุนด้านนโยบายของผู้บริหาร
โรงเรียน เพราะหากจะพูดกันจริงๆ แล้ว หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงก็คือ เรื่องของ “คุณธรรม” ในการใช้ชีวิตนั่นเอง และหากนำ
วิถีพุทธมาเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ก็จะทำให้เกิดสิ่งที่เราเรียกว่า
โรงเรียนคุณธรรมขึ้นได้”

ตัวอย่างโครงการบูรณาการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๑) โครงการ M board แผ่นอัดจากธรรมชาติ

นางสาวสุทัญญา รัตนเดชา นักเรียนชั้น ม.๔ (เมื่อปีการศึกษา ๒๕๕๒) ตัวแทนกลุ่ม M Board ซึ่งทำโครงการแผ่นอัดจากธรรมชาติ มีครูปรินดา ตันติเจริญ เป็นที่ปรึกษาโครงการ กล่าวถึงที่มาของโครงการว่า มีพื้นฐานความรู้เดิมจากสมัยเรียนอยู่ชั้น ม.๓ เคยทำโครงการวิทยาศาสตร์เรื่องแผ่นรองกันกระแทกจากผักตบชวา ต่อมาได้ศึกษาเส้นใยของผักตบชวา ปรากฏว่าเส้นใยของผักตบชวามีความ

ยืดหยุ่นมาก จึงคิดนำความรู้ดังกล่าวมาต่อยอดในการทำโครงการ ชั้นนี้เมื่อเรียนชั้น ม.๔ ในส่วนที่นำมาต่อยอดคือการตั้งสมมติฐานว่า หยวกกล้วยซึ่งมีอยู่มากมายในท้องถิ่นและเพื่อนนักเรียนด้วยกันเห็นว่า ถูกลำมาทิ้งจำนวนมาก โดยเฉพาะในช่วงหลังเทศกาลลอยกระทง จึงนำมาทดลองด้วยการเปรียบเทียบความยืดหยุ่นและความแข็งแรง ระหว่างผักตบชวากับเส้นใยจากหยวกกล้วย ผลปรากฏว่าผักตบชวามีความยืดหยุ่นกว่าหยวกกล้วย ขณะเดียวกันหยวกกล้วยมีความแข็งแรงทนทานกว่า สมาชิกกลุ่มจึงนำทั้งหยวกกล้วยและผักตบชวามาเป็นส่วนประกอบของแผ่นอัดจากธรรมชาติ ซึ่งมีคุณสมบัติแข็งแรงและมีความยืดหยุ่นสูง สามารถใช้แทนแผ่นกระดานนำเสนอผลงานหรือกระดาษเตือนความจำ

โดยหลักคิดของโครงการคือ ต้องการสร้างสมดุลให้กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากวัสดุที่ใช้เป็นวัสดุที่ได้จากธรรมชาติ อีกทั้งเป็นการนำวัชพืชหรือพืชที่ไม่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ ลดการเกิดขยะ ไม่ทำลายธรรมชาติหรือทรัพยากรสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผักตบชวา หากอยู่ตามธรรมชาติคือแหล่งน้ำจะเป็นปัญหา ทำให้เกิดน้ำเน่าเสียและกีดขวางการจราจรทางน้ำอย่างมาก ดังนั้น การนำวัชพืชเหล่านี้มาใช้ประโยชน์จึงเป็นการสร้างประโยชน์ได้ถึงสองทาง

นางสาวสุภัทฐาวิเคราะห์ว่า การดำเนินโครงการของตนเองสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่า ก่อนลงมือทำโครงการต้องมีความรู้ก่อนด้วย การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากนั้นมีประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนสมาชิกในกลุ่มก่อนตัดสินใจเลือกหัวข้อโครงการ เลือกวัสดุที่จะใช้ซึ่งเราต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงก่อน ปรากฏว่าหยวกกล้วยมีความแข็งแรงใช้ทำบอร์ดได้ ส่วนผักตบมีความยืดหยุ่น สามารถใช้ทำแผ่นรองเดือนความจำใช้เองได้โดยไม่ต้องเสียเงิน ต้นทุนมีเพียงโซดาไฟที่นำมาใช้เสริมความแข็งแรงของหยวกกล้วยกับกาวที่นำมาประสานยึดติดซึ่งใช้ในปริมาณเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แผ่นรองเดือนความจำจึงมีต้นทุนประมาณ ๓๐ บาท สามารถทำบอร์ดและจานรองแก้วไว้ใช้เองได้นี่คือ หลักเหตุผล และเริ่มลงมือทำโดยยึดหลักความพอประมาณ เช่น มอบหมายงานให้เพื่อนตามความสามารถ ใช้วัตถุดิบในการทำโครงการ เช่น วัสดุพืชเก็บมาใช้อย่างพอดีไม่มากไม่น้อย ไม่เก็บมาเยอะเกินไปเพราะจะเน่าเสียไปโดยเปล่าประโยชน์ ทั้งนี้ตนใช้ความรู้เดิมจากการทำโครงการ

เมื่อตอนอยู่ชั้น ม.๓ มาเป็นข้อมูลการเก็บผักตบชวามาใช้ในปริมาณที่พอเหมาะ ด้านภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี คือ กลุ่มมีการวางแผนการทำงานชัดเจนเพื่อป้องกันความผิดพลาดและมีความคิดในการค้นคว้าหาเส้นใยชนิดอื่นที่มีความคล้ายคลึงกับเส้นใยของผักตบนั้นคือ หยวกกล้วย แล้วนำมาทดลองเปรียบเทียบเพื่อใช้ทดแทนกัน ในส่วนของคุณธรรมจากการทำงานกลุ่มพบว่าในการทำโครงการครั้งนี้ เพื่อนทุกคนต้องมีความมุ่งมั่น อดทน มีความรับผิดชอบสูงมากงานจึงสำเร็จ และที่สำคัญคิดว่า ในการทดลองต้องมีความซื่อสัตย์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงไปตรงมาตามความจริง

อย่างไรก็ตาม จากการทำโครงการครั้งนี้ พบว่ายังมีจุดบกพร่องในเรื่องของวัสดุที่ค่อนข้างเก็บความชื้น มีความทนทานน้อย จึงยังไม่เหมาะที่จะทำขาย แต่เรื่องการย่อยสลายง่ายกว่าไม้ ต้นทุนน้อย ไม่ต้องเผา เมื่อนำไปฝังดินก็สามารถย่อยสลายได้แล้ว ที่สำคัญยังเป็นปุ๋ยให้ต้นไม้เจริญเติบโตได้อีกด้วย

๒) โครงการกิจกรรมอย่างกาย (กระถางไล่แมลง)

นางสาวดวงนภา พันธุ์หนอง นักเรียนชั้น ม.๔/๑ (เมื่อปีการศึกษา ๒๕๕๒) เล่าถึงที่มาของโครงการว่า เป้าหมายในการทำโครงการเริ่มต้นที่อยากทำกระถางต้นไม้ก่อน เนื่องจากเห็นว่าปัจจุบันนี้ถุงเพาะชำส่วนใหญ่จะเป็นถุงพลาสติกซึ่งย่อยสลายยาก เพราะเมื่อนำพืชลงดิน ถุงดำจะกลายเป็นขยะทันทีและต้องใช้เวลาย่อยสลายหลายร้อยปี จึงคิดทำกระถางชีวภาพขึ้น โดยให้มีคุณสมบัติสามารถไล่แมลงได้ด้วย สอดคล้องกับหลักคิดของเศรษฐกิจพอเพียงคือ ประโยชน์สูงสุด

จากนั้นจึงได้ใช้เงื่อนไขความรู้ ด้วยการนำความรู้ภูมิปัญญาเรื่องสมุนไพรไล่แมลง โดยใช้ตะไคร้และสะเดาเพื่อเป็นสารไล่แมลง จากความรู้เบื้องต้น จึงนำมาทดสอบว่าระหว่างตะไคร้และสะเดา สมุนไพรชนิดไหนมีความสามารถไล่แมลงได้จริง และชนิดไหนสามารถไล่แมลงได้ดีกว่ากัน เพื่อนำมาเป็นส่วนผสมของกระถางชีวภาพนำมาเพาะชำกล้าไม้

วิธีการคือ นำเศษกระดาษหนังสือพิมพ์ที่ไม่ใช้แล้ว มาผสมกับเยื่อธรรมชาติ ได้แก่ เยื่อของสะเดาและตะไคร้ ร่วมกับแป้งเปียก แล้วมาขึ้นรูปเป็นกระถาง ตากแดดให้แห้งแล้วนำมาทดลองในกล่องพลาสติกขนาด ๖ นิ้ว โดยตั้งกล่องไว้แล้วเอากระถางใส่เข้าไป จากนั้นเฝ้าสังเกตการเคลื่อนที่ของมด ภายใน ๒๔ ชั่วโมง จากการทดลอง ๒ ครั้ง ปรากฏว่ากระถางที่มีส่วนผสมของสะเดา มดไม่กล้าเข้าใกล้ในระยะรัศมีที่ไกล

กว่ากระถางที่มีส่วนผสมของตะไคร้ คุณสมบัติของกระถางต้นไม้ไล่แมลงนี้ เมื่อนำไปใช้สามารถรดน้ำได้ปกติ หลังการรดน้ำกระถางจะเปียกแต่ทิ้งไว้สักระยะจะแห้งตามเดิม ที่สำคัญกระถางนี้ฝังลงดินสามารถย่อยสลายให้หมดไปได้ภายใน ๔๕ วัน

“โครงการนี้หากมีโอกาสทำอีกครั้ง คิดว่าจะต่อยอดเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนได้ หรือทำใช้เองในบ้านแทนถุงเพาะชำ จะสามารถลดการใช้ถุงพลาสติกได้ ลดขยะและไม่ก่อให้เกิดโลกร้อนไปในตัว มีต้นทุนในการทำที่น้อยมาก เพราะตะไคร้และสะเดาเก็บมาจากบ้านเพื่อน แป้งเปียกก็กวนกันเอง ใช้วัสดุทุกอย่างอย่างพอเพียง ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม มีเหตุผลเพื่อลดการใช้ถุงพลาสติก สร้างภูมิคุ้มกันให้กับการทำงานของกลุ่มโดยการหาความรู้ก่อนทำ นำความรู้ภูมิปัญญาที่ผ่านการพิสูจน์แล้วมาพิสูจน์ซ้ำ และระหว่างการทำงานทุกคนในกลุ่มรับผิดชอบหน้าที่ร่วมกัน ไม่เอาเปรียบกัน”

๓) โครงการ ขจัด ...มันมากับน้ำ

นางสาวชญาธาร ปิ่นโต นักเรียนชั้น ม.๕/๒ (เมื่อปีการศึกษา ๒๕๕๒) กล่าวถึงแนวคิดเบื้องต้นก่อนดำเนินโครงการว่า ปัญหาน้ำเสีย เป็นปัญหาใหญ่ของประเทศที่ยากจะแก้ไข ซึ่งมีสาเหตุใหญ่จากครัวเรือน และอุตสาหกรรมที่ปล่อยน้ำเสียลงแหล่งน้ำ ก่อให้เกิดคราบสกปรก และคราบน้ำมันเกาะตัวกันลอยเป็นแพอยู่ด้านบนของแหล่งน้ำ ทำให้ออกซิเจนไม่สามารถผ่านลงไปด้านล่างของแหล่งน้ำได้ ก่อให้เกิดภาวะน้ำเน่าเสีย ปัญหาเหล่านี้แสดงถึงความไม่พอประมาณ กลุ่มจึงคิดหาวิธี ขจัดน้ำเสียด้วยการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติของพืชชนิดต่างๆ ที่อาจช่วยดูดซับน้ำมันในแหล่งน้ำได้ โดยหาข้อมูลเกี่ยวกับกาบกล้วย ผักตบชวา และต้นธูปฤๅษี จากนั้นนำมาทดลองว่าพืชทั้ง ๓ ชนิดดังกล่าว

ชนิดไหนมีความสามารถในการดูดซับน้ำมันได้มากที่สุด ผลการทดลองปรากฏว่า ต้นธูปฤๅษีดูดซับน้ำมันได้ดีกว่าพืชชนิดอื่น

จึงตัดสินใจด้วยหลักเหตุผลที่ได้จากการทดลอง นำต้นธูปฤๅษีไปแตกแห้งแล้วนำมาตัดเป็นชิ้นเล็กๆ ใช้เฉพาะส่วนของลำต้นแฉ่งบนผิวน้ำที่มีคราบน้ำมันเพื่อให้ต้นธูปฤๅษีดูดซับน้ำมันในแหล่งน้ำ จากนั้นกลุ่มเพื่อนจึงช่วยกันคิดต่อยอดอีกว่า ต้นธูปฤๅษีที่นำมาดูดซับน้ำมันแล้วสามารถกักเก็บน้ำมันไว้ในตัว อาจจุดไฟติดได้ดี จึงนำมาทดลองจุดไฟพบว่าจุดไฟได้จริง จึงคิดนำต้นธูปฤๅษีที่ผ่านการดูดซับน้ำมันแล้วมาตากให้แห้ง อัดลงท่อพีวีซี จากนั้นเติมพาราฟินเหลวลงไปได้ก่อนเชื้อเพลิง ซึ่งมีคุณสมบัติดีกว่าถ่าน จุดไฟได้ง่ายกว่าถ่าน มีต้นทุนที่ถูกกว่า กล่าวคือ

นางสาวชญาธารวิเคราะห์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับโครงการของตนเองว่า ใช้เงื่อนไขความรู้โดยการศึกษาเล่าเรียนในชั่วโมงเรียนและหาความรู้เพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต รวมถึงปรึกษาอาจารย์ก่อนตัดสินใจเลือกทำโครงการนี้ และกลุ่มจะมีการวางแผนงานเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับการทำงานกลุ่ม ใช้หลักความพอประมาณโดยใช้พืชที่มีอยู่ในชุมชน เหตุผลคือ ศึกษาการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ใช้คุณธรรมในการทำงานกลุ่มคือ ทุกคนต้องมีระเบียบวินัย ต้องรักษาเวลาร่วมกัน เสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว อีกทั้งยังเป็นการทำงานเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสิ่งแวดล้อมไม่ให้เสื่อมเสียไปมากกว่านี้

ลงทุนเพียงซื้อพาราฟินเหลว ๑๑๒ บาท สามารถทำก้อนเชื้อเพลิงได้ประมาณ ๓๐ ก้อน เมื่อเทียบกับการซื้อถ่าน ๑๐๐ บาทแล้ว แท่งเชื้อเพลิงจากรูปฤๅษีสามารถใช้ได้นานกว่า มีกลิ่นหอม และควันน้อยกว่า

“ตอนแรกเรามีข้อมูลเพียงว่าต้นรูปฤๅษีดูดน้ำมันได้แต่ไม่รู้ว่าจะดูอย่างไร ใช้ส่วนไหน ต้องทำอะไรก่อน จึงไปหาข้อมูล บางคนบอกใช้ดอก บางคนบอกใช้ต้น บางคนบอกใช้ราก ในเรื่องนี้ทุกคนต้องกลับไปทดลอง ส่วนเรื่องเวลา บางคนไม่ว่างวันเสาร์ บางคนเรียนอาทิตย์ ทำให้ต้องเสียสละเวลามาช่วยกันทำงาน แม้ว่าแต่ละคนจะมีเหตุผลและความคิดที่ไม่ตรงกัน ก็ไม่ใช่ปัญหา ถือเป็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ที่ทำให้งานของเราออกมาได้ดีที่สุด ไม่โกรธกัน รักกันมากขึ้น เพราะรู้ว่าแต่ละคนคิดอย่างไร กล้าพูดกันมากขึ้นด้วย อย่างไรก็ตาม คิดว่าโครงการของพวกเรา น่าจะต่อยอดได้อีก โดยการนำต้นรูปฤๅษีมาสานให้มีลักษณะเป็นตะแกรงนำไปวางในท่อทิ้งน้ำของครัวเรือนก่อนปล่อยสู่แหล่งน้ำสาธารณะ อีกทั้งสามารถนำส่วนของรูปฤๅษีที่ดูดซับน้ำมันแล้วไปใช้เป็นเชื้อเพลิงได้นานขึ้น”

จากวันนั้น ถึง วันนี้ ความรู้สึก จะเปลี่ยนไปมั้ย (หน้า 32)

ความรู้สึกวันแรก ที่คุณครูให้ งาน ผมรู้สึกเบื่อ ไม่อยากทำเขาเสียเลย
 จากวันแรก ที่คุณครู บอกให้เขียน เราฮึดเขียน ด้วยงานหนัก ไม่อยากทำ
 แม้กรนั้น คุณครูท่าน ก็ยังคง ได้รางวัล มือประดิษฐ์ ศิลป์สร้างงาน
 เพื่อให้รู้ ถึง "ความจริง" สิ่งน่าคิด ไม่ทำผิด คิดหมอมอหมอน จนตัวฉวม
 เพื่อให้รู้ ถึง "ความดี" ที่อยู่นาน เปลี่ยนพวงพาด จากหน้ามือ กลายเป็นได้
 เพื่อให้รู้ ถึง "คุณค่า" ของชีวิต มีความคิด ที่ "ความรู้" อยู่ใต้มือมือ
 เพื่อให้ศิษย์ ของครู เป็นคนดี ครูจึงมี คำสั่ง ให้ทำงาน

แต่พอรู้ว่าต้องทำงานจริงๆ ผมก็ตั้งใจทำงาน วิชาสั้นวิชายาว ซึ่งคุณครูช่วยเต็มที่เลย!
 ก็ทุ่มเท ทำงาน อย่างเต็มที่ สั้นเร็ววี ว่างหิวก็ ลมมือเขียน
 ตั้งใจทำ จากครูสั่ง ด้วยยากก็ทำ ไม่ฮึดเขียน เพียรทำ จนงานดี

หลังจาก ทำงานจน เลี้ยวแล้ว ผมก็เกิด ความ "ภูมิใจ" ในผลงานที่ครูและ
 พ่อแม่สรรเสริญ ซึ่งงาน ที่ครูให้ คิดในใจ มีจุด ของเขาช่วย?
 ก่อให้เกิด ความรู้สึก ในมือคือ จึงฝึกปรือ และแก้ไข ให้งานดี

ตอนนี้ วิชาที่ ความรู้สึก และคำ นิยาม ที่เกี่ยวข้องกับการทำความดีของผม
 เปลี่ยนไปมาก จากเดิมที่ไม่อยากทำคือวันนี้ที่ทำความดี กลับกร อาจ แะ
 โปรดปรานที่ทำความดีมาก เพราะเมื่อทำความดีแล้วทำให้ผมรู้สึกมีความสุข
 แล ตั้งต้นใจ ... ถึงแล้วไม่สอทำหมอง ... เลื่อนนี้แล้ว ผมก็ขอสัญญาว่า
 ผมจะตั้งใจทำความดี จะเป็นคนดีแบบนั้น ตลอดไป

การปรับใช้หลักปรัชญาของ
 เศรษฐกิจพอเพียง
 ในกลุ่มครูผู้สอน

ศรัทธา ตันติเจริญ

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม

“ การให้เด็กเป็นผู้ช่วยในการขับเคลื่อนฯ น่าจะเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุด เพราะเด็กอยู่ในทุกวงจรของการขับเคลื่อน คือ เป็นตัวป้อนอยู่ในกระบวนการขับเคลื่อนและเป็นเป้าหมาย (ผลผลิต) จึงเกิดแนวคิดในการทำงานที่ว่าต้องไปชวนเด็กมาช่วยครูทำก่อน เนื่องจากเชื่อว่าเด็กทุกคนมีพลัง เด็กทุกคนเก่งได้ และที่สำคัญคือทุกคนอยากเป็นคนดี ”

ประกายความคิดในวันเริ่มต้น

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการให้เป็นครูผู้รับผิดชอบโครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนโยธินบูรณะ จึงได้ตอบรับที่จะทำในทันที ด้วยเห็นว่าเป็นพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในฐานะข้าแผ่นดินสำนักในพระมหากษัตริย์คุณของพระองค์ จึงยินดีและเต็มใจที่จะทำอย่างยิ่ง แม้จะยังไม่รู้ว่าต้องทำอะไรก็ตาม

จุดเริ่มต้นมาจากการทำความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการให้นักเรียนทำกิจกรรมลด ละ เลิกพฤติกรรมเสี่ยงเพื่อในหลวง และมีการทำวิจัยเล็กๆ เพื่อสำรวจพฤติกรรมนักเรียน แล้วนำมากำหนดเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ใน ๔ ด้าน คือ ด้านการบริโภค ด้านการเรียนและการใช้เวลาว่าง ด้านพฤติกรรมและการประหยัดพลังงาน สุดท้ายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทำให้ทราบบริบทของโรงเรียนและพบว่านักเรียนโรงเรียนโยธินบูรณะมีศักยภาพในการเก็บออมและแบ่งปัน แต่ยังทำน้อยเกินไป จึงนำมาสู่การคิดกิจกรรมหรือแนวทางที่จะให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมมากที่สุด

ส่วนครูมีหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง คอยถาม คอยชี้แนะว่า เมื่อเกิดปัญหาเฉพาะหน้าจะต้องแก้ไขอย่างไร โดยใช้วิธีให้นักเรียนช่วยคิดและค้นหาคำตอบ ครูมีหน้าที่สร้างโอกาสเปิดเวทีให้เขาได้เรียนรู้ และให้เขาทำ และสอนเขาจากสิ่งที่เขาทำ

ผลการออกแบบและการสอนดังกล่าวทำให้ในสองปีแรกของชุมนุมโมโย คิดกิจกรรมออกมาจำนวนมาก โดยเฉพาะการออกแบบเกมที่สอดแทรกการเรียนรู้ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เป็นลักษณะของเกมเรียนปนเล่น เช่น เกมเหยียบกระดาษ เกมยกป้ายแฟนพันธุ์แท้ (ดูรายละเอียดในเรื่อง “โมโย : ฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง) โดยทดลองทำกันในโรงเรียนก่อน เมื่อมั่นใจว่าทำได้และเข้าใจดีแล้ว จึงคิดขยายออกไปทำกิจกรรมกับนักเรียนโรงเรียนอื่น และในช่วงสองปีหลัง “โมโย” สามารถยกระดับขึ้นมาเรื่อยๆ โดยมีการกลับมาทบทวนสรุปบทเรียนของการไปทำกิจกรรมแต่ละครั้ง จุดเด่น จุดด้อย ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น มีการแก้ไขอย่างไร เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับการทำกิจกรรมในครั้งต่อไป

ครูปริศนากล่าวว่า การที่ครูโหมเกลียวกระตุ้นให้นักเรียนคิดและทำอย่างรอบคอบโดยใช้หลักปรัชญาเป็นหลักยึด ทำให้พบว่าชุมนุมโมโยยกระดับตัวเองมาเรื่อยๆ จากในปีแรกเป็นการเริ่มสร้างตัวตนของเด็ก พอเด็กเริ่มรู้สึกมีตัวตน พอมีเด็กรุ่นน้องๆ ตามมา ก็เริ่มติดยึดตัวตนว่าจะทำอะไรก็ต้องชุมนุมโมโยของเรา ครูจึงเกิดความคิดว่า ถึงเวลาที่โมโยต้องสลายตัวตน เด็กต้องไม่ยึดมั่นว่าการทำเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเป็นโมโยทำเท่านั้น แต่ต้องให้เด็กเข้าใจในส่วนลึกว่า สิ่งที่เขาทำคืออะไร ความดีที่ทำมามีคุณค่าให้กับตัวเองอย่างไร ฉะนั้นสองปีหลังนี้ครูจึงออกแบบวิธีการโดยให้นักเรียนไปชวนเพื่อนในชุมนุมอื่นๆ มาร่วมทำกิจกรรมร่วมกันโดยดูที่เป้าหมายของสิ่งที่ทำ คือ อุดมการณ์ยังอยู่ คุณค่าในตัวเองยังอยู่ ในขณะที่เดียวกันนักเรียนจะทำกิจกรรมอยู่ในชุมชนใดก็ได้ ไม่จำเป็นต้องอยู่ชุมนุมโมโย แต่ขอให้เอาหลักคิด หลักการและหลักปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ซึ่งครูพบว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สามารถเสริมสร้างและสอนทักษะชีวิตที่แทรกแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่นักเรียนได้ดี และเด็กเหล่านี้ก็ทำหน้าที่ไปขยายต่อให้กับเพื่อนในโรงเรียน โดยครูมีหน้าที่สร้างโอกาส ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ชี้แนะความคิด

การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ลงในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในวิชาสังคมศึกษาทำได้ไม่ยากเพราะเป็นเรื่องใกล้ตัวนักเรียน และมีกำหนดไว้ในหลักสูตร ในมาตรฐานและตัวชี้วัดอยู่แล้ว ตัวอย่าง เช่น การทำแผนที่ความดีกับการสอนเรื่องค่านิยมความพอเพียงในสาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง และการทำโครงงานประวัติศาสตร์ กับการสอนเรื่องวิธีการทางประวัติศาสตร์โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

“การสอนเรื่องใดก็ตามที่เป็นเรื่องใกล้ตัวของตัวนักเรียน จะเป็นเรื่องที่สอนแล้วก่อให้เกิดพลังขึ้นในตัวเด็ก ยิ่งเมื่อนักเรียนได้ลงมือทำด้วยตนเองแล้วจะยิ่งทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้ลึกซึ้งและเร็วกว่าการสอนแบบบรรยายหรือวิธีสอนอื่นๆ แต่การเรียนแบบนี้จุดสำคัญจะอยู่ที่ครู ที่จะต้องคอยเป็นผู้แนะนำ เชื่อมโยง ให้ความรู้ที่นักเรียนยังไม่เข้าใจอยู่เป็นระยะๆ ระหว่างทำก็ให้นักเรียนพยายามค้นหาสิ่งที่ครูต้องการ คือ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ด้วยการตั้งคำถาม ชวนคิด เปิดโอกาสให้นักเรียนในห้องมีส่วนร่วมในการซักถามและเรียนรู้ไปพร้อมกัน”

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน มีอิสระในการเรียนรู้
- สร้างให้ผู้เรียนเกิดความสุขในการเรียนรู้ เพราะความสุขเป็นเงื่อนไขสำคัญที่พาให้ผู้เรียนอยากรู้ อยากเรียน
- ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพออกมาอย่างเต็มที่

กิจกรรมแผนที่ความดี

แผนที่ความดี เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางฯ คือ การเป็นพลเมืองที่ดี แผนที่ความดี เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากการปฏิบัติ (learning by doing) โดยครูใช้กระบวนการสร้างความรู้ ผ่านวิธีการสืบค้นด้วยตนเอง กระบวนการคิด และสุดท้ายเป็นการนำเสนอด้วยการเขียน และการเล่าเรื่องเจ้าพลังในกลุ่ม กับการเล่าหน้าชั้นเรียน

ครูออกแบบการสอนแผนที่ความดี เป็น ๓ ส่วน

ส่วนที่ ๑ นักเรียนสืบค้น ความหมายของคำ ๕ คำ คือ ความรู้ ความจริง คุณค่า ความดี และความพอเพียง จากนั้นให้นักเรียนสังเคราะห์ ความหมายของคำเหล่านั้น ในมุมมองของตนเองเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจอย่างถ่องแท้

ส่วนที่ ๒ หาคนต้นแบบ นักเรียนค้นหาคนที่เขาประทับใจ โดยนักเรียน เลือกรูปอย่างคนดีจากคนใกล้ซิด คนในครอบครัว หรือบุคคลอื่น

ส่วนที่ ๓ ถอดบทเรียนจากบุคคลที่ประทับใจ ว่าทำไมนักเรียนจึงคิดว่า เขาเป็นคนดี เขามีคุณธรรมอะไรบ้าง ซึ่งเป็นขั้นที่เด็กต้องใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้เห็นว่าคนที่ตนเอง เลือคนั้นได้อย่างไร

ดังนั้น ทุกห้องก็มีเรื่องประทับใจ ซึ่งในกระบวนการเหล่านี้ เด็กได้ผ่าน กระบวนการคิด กระบวนการทำ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสิ่งสุดท้ายที่ได้คือ เขา

จะรู้ว่าการเป็นพลเมืองดีและในความหมายที่กว้างกว่าที่กำหนดไว้ในวิชาหน้าที่พลเมือง คือ รู้ว่าพลเมืองดีนอกจากเคารพกฎหมายแล้วยังต้องเป็นคนดีด้วย

ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรมแผนที่คนดี คือ นักเรียนและครูได้เรียนรู้เรื่องราวความดีมากมายที่เด็กทำ ทั้งนี้ ระหว่างที่เด็กเล่าเรื่อง ครูก็ทำหน้าที่เหมือน “คุณอำนวย” ที่คอยซักถามเด็กว่า ใช้อะไรเป็นหลักยึดในการทำความดีนั้นๆ และเมื่อทำความดีแล้วรู้สึกอย่างไร ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร และเกิดคุณธรรมอย่างไรกับตัวเอง

การทำบันทึกความดีของนักเรียนตามการทำแผนที่คนดี ก่อให้เกิดตัวอย่างคนดีมากมายที่นักเรียนได้ค้นพบด้วยตัวเอง ทั้งที่เป็นคนดีตามหลักคำสอนของศาสนา คนดีที่สังคมยอมรับ คนดีของครอบครัว เป็นต้น ซึ่งครูสามารถหยิบยกมาเป็นตัวอย่างในการสอนอีกครั้งหนึ่ง พร้อมกับสอนเรื่องความพอเพียงไปพร้อมกัน ดังเช่นเรื่องเล่าของนักเรียนคนหนึ่งชื่อ “บุญ (อัมรินทร์)” เขาเล่าว่าทุกวันจะไปวิ่งออกกำลังกายบริเวณสายใต้ใหม่ แล้วมืออยู่วันหนึ่งมีขอทานมาขอสงสารค์คาร์ถกลับบ้าน แวะแรกที่เขาเห็นสภาพของคนนั้นเขารู้สึกอยากช่วยเหลือเพราะสงสาร จึงควักไปกระเป๋าทบว่ามีธนบัตรใบละ ๕๐๐ บาทอยู่ใบเดียว บุญตัดสินใจให้เงินกับขอทานไปแล้วผลก็คือบุญก็กลับบ้านไม่ได้ ต้องโทรศัพท์หาคุณแม่ว่าจะนั่งแท็กซี่กลับไปแล้วให้

คุณแม่มารอพร้อมกับเตรียมจ่ายค่าแท็กซี่ให้ด้วย ครูจึงขออนุญาตบุญนำเรื่องนี้มาเป็นตัวอย่างในการสอนเศรษฐิกิจพอเพียงว่านี่เป็นการกระทำที่ไม่พอดี ไม่พอประมาณ ไม่มีเหตุผล บุญจึงไม่มีภูมิคุ้มกัน บุญเสี่ยงที่จะไม่ได้กลับบ้าน ถ้าโทรศัพท์เสียหรือโทรฯ ไปแล้วแม่ไม่อยู่บ้าน บุญจะทำอะไร เป็นการนำเรื่องเล่าในบันทึกความดีของเด็กมาสอนต่อ

วิธีการสอนผ่านกิจกรรมบันทึกความดีนี้ ทำให้ครูปริศนาค้นพบว่า แทนที่ครูจะไปสอนคุณธรรม ค่านิยม และเศรษฐิกิจพอเพียงให้กับผู้เรียน ก็เปลี่ยนเป็นการเรียนรู้โดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตัวเอง ทำให้เกิดความรู้ที่คงทนฝังแน่นมากกว่าการเรียนรู้แบบอื่นๆ

กิจกรรมนี้ทำให้ผู้เรียนทุกคนมีสมุดบันทึกความดีที่ทำขึ้นเองที่เขาภาคภูมิใจ และผลจากการสอนครั้งนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถให้นิยามคำว่า “ความดี” “คนดี” ในหลากหลายมิติ ได้เห็นแนวทาง วิธีการในการทำความดี และสามารถบอกได้ว่าระหว่างทำและหลังทำความดีแล้วนั้นเกิดคุณธรรมในด้านใดบ้าง และยังได้คัดเลือกสมุดบันทึกความดีบางส่วนส่งไปให้โรงเรียนในเครือข่ายเพื่อเป็นการขยายผลด้วย

โครงการประวัติศาสตร์ไทย

การเรียนรู้ผ่าน “โครงการ” มีเป้าหมายเพื่อต้องการให้เด็กเข้าใจประวัติศาสตร์ไทยอย่างลึกซึ้ง ไม่ใช่เรียนประวัติศาสตร์แบบท่องจำ โดยเน้นการเรียนรู้จากการได้ทำด้วยตัวเอง เพื่อแก้ปัญหาเด็กเบื่อไม่ยอมเรียน และให้เด็กทำเรื่องใกล้ตัว แล้วใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ให้พอเหมาะกับความรู้ความสามารถของผู้เรียน

ครูจึงเลือกวิธีสอนโดยใช้โครงการ ด้วยการแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มแล้วให้ผู้เรียนคิดหาในพื้นที่บริเวณใกล้ๆ โรงเรียนมีอะไรที่น่าเรียนรู้ โดยให้เด็กใช้เวลาว่างนอกชั่วโมงเรียนหรือวันหยุดทำกิจกรรมนี้

ก่อนลงมือปฏิบัติ ครูยกตัวอย่าง “ถนนเกียกกาย” ที่อยู่หน้าโรงเรียนว่าเป็นถนนสายปฏิวัติ เพราะมีหน่วยงานทหารหลายหน่วยงานตั้งอยู่รายรอบ เวลาเกิดปฏิวัติแต่ละครั้งจะมีรถทหารใช้ถนนเส้นนี้ในการเดินทางไปรัฐสภา ไปทำเนียบรัฐบาล และมีการปิดถนนบริเวณหน้าโรงเรียนเป็นอันดับแรก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ

จากนั้นให้ผู้เรียนเลือกสถานที่หรือบริเวณที่เขาจะไปค้นหาประวัติศาสตร์ที่พวกเขาอยากเรียนรู้ ทั้งนี้ ครูไม่ได้กำหนดรูปแบบของโครงการว่าควรจะทำออกมาใน

On Ratchadamnoen Road คือ โครงการที่เด็กกลุ่มหนึ่งทำแล้วประทับใจเพื่อนๆ มาก โดยเด็กกลุ่มนี้เลือกไปเรียนรู้บนถนนราชดำเนินว่าบนถนนสายนี้มีประวัติศาสตร์อะไรบ้าง เริ่มจากการที่นักเรียนไปรวมตัวตั้งต้นกันที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และไปศึกษาหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น ห้องสมุดธรรมศาสตร์ แล้ววางแผนการทำงานแต่ละสัปดาห์ว่าจะเดินไปที่ไหนบ้าง เสร็จแล้วในการนำเสนอซึ่งครูไม่ได้กำหนดรูปแบบ เด็กกลุ่มนี้เขาสมมติตัวเองเป็นนักเขียนที่ต้องการเขียนเรื่องๆ ไปรู้มาในลักษณะคอลัมน์ลิสต์

รูปแบบใด แต่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดเองว่าแต่ละกลุ่มจะนำเสนอในรูปแบบใด ซึ่งพบว่าระหว่างทำโครงงานเด็กจะรู้สึกสนุกสนานมาก และแต่ละกลุ่มก็จะแข่งกันปิดเป็นความลับว่าทำเรื่องอะไร ระหว่างทำกิจกรรม แต่ละกลุ่มจะต้องเขียนโครงเรื่องมาให้ครูดูก่อน โดยครูจะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาเป็นระยะๆ

จะเห็นว่าในกระบวนการสอนดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้เรียนได้รู้วิธีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ตั้งแต่เริ่มวางแผนการทำงานที่ต้องพอประมาณกับเวลา เพราะนักเรียนชั้น ม.๖ มีข้อจำกัดด้านเวลามาก ฉะนั้นจึงจะต้องทำอะไรที่พอดีกับเวลาที่มีอยู่

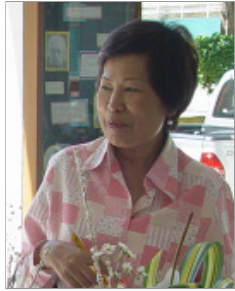
การวางแผนก็จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกัน โดยระหว่างที่เขาทำงานและมาปรึกษากับครูเป็นระยะๆ นั้น ครูก็จะแนะนำว่าเมื่อมีเวลาน้อยก็ต้องทำให้พอเหมาะพอดีตามเหตุผลของแต่ละชิ้นงาน เพราะหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เนื้อหา แต่เป็นหลักการที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ดังนั้นจึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับทุกเรื่องที่ทำ

และหากนักเรียนต้องทำเป็นหนังสือขาย ทำอย่างไรให้มีความน่าสนใจเหมือนหนังสือบนแผงหนังสือ สิ่งเหล่านี้เป็นโจทย์ที่ครูปริศนามอบให้เมื่อนักเรียนมาปรึกษา และในที่สุดเด็กๆ ก็เลือกเขียนในแบบของตัวเองเสร็จแล้วก็นำมารวมเป็นเล่ม รายงานเล่มนี้จึงไม่เหมือนรายงานทั่วไปแต่เป็นเหมือนหนังสือรวมเรื่องสั้น งานชิ้นนี้จึงเป็นความภูมิใจของครูปริศนา ขณะที่นักเรียนเองก็มีความภาคภูมิใจในผลงานตนเองเช่นกัน

การขยายผลสู่ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในแบบของโรงเรียนโยธินบูรณะ มีลักษณะเป็น bottom up คือ ข้างล่างเสนอขึ้นไป ปัจจัยที่เอื้อให้การขับเคลื่อนของโรงเรียนโยธินบูรณะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนและฝ่ายบริหารที่ยึดหลักการกระจายอำนาจ โดยจะเปิดโอกาสให้ทุกคนทำงานอย่างเท่าเทียมกัน เปิดโอกาสให้คิดเหมือนกับที่ครูทำกับเด็ก เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมที่จะทำอะไรก็เสนอไปได้ ท่านมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุน โดยในเรื่องนี้ท่านผู้อำนวยการเห็นด้วยในการนำเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปใส่ไว้ในวิสัยทัศน์ของโรงเรียน และทำยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนไปในฝ่ายต่างๆ ของโรงเรียน

ครูปริศนากล่าวว่า ในบทบาทผู้รับผิดชอบการขับเคลื่อน ในปีแรกซึ่งครูยังไม่เข้าใจ จึงใช้วิธีการหาพันธมิตรมาเป็น “หัวหมู่ทะลวงฟัน” คือ ไปหาเพื่อนครูในกลุ่มสาระต่างๆ ที่สนใจ เช่น ภาษาไทย ศิลปะ การงานอาชีพ ให้มาดูแล มาช่วยก่อน และเป็นลักษณะ “พาดูพาท่า” พอเป็นพันธมิตรกันได้แล้ว ในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ โรงเรียนจึงนำไปบูรณาการในการเรียนการสอน โดยแบ่งออกเป็น ๒ แบบ หนึ่งคือ บูรณาการแบบสอดแทรกไปในหลักสูตรที่สอน โดยครูคนเดียว สองคือ สอนโดยใช้โครงงาน มีการบูรณาการแบบสหวิทยาการ ๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งการออกแบบการสอนเป็นจุดที่สำคัญ และในปีถัดมาจึงเปลี่ยนวิธีการใหม่ โดยออกแบบชิ้นงาน กำหนดชิ้นงานมาก่อน ตามด้วยการจัดการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และตัวชี้วัด เมื่อสอนจบก็ตรวจชิ้นงาน

ครูประภัสสร เหมือนวงษ์ญาติ

ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

“ จะสอนเด็กเสมอว่าการทำงานทุกอย่าง ต้องมีการวางแผนล่วงหน้าก่อนลงมือทำ ซึ่งวิชาศิลปะนั้นดีตรงที่สามารถแก้ไข ดัดแปลงชิ้นงานไปได้เรื่อยๆ แต่หากถามว่า แล้วเราจะรู้ได้อย่างไรว่าผู้เรียนเข้าใจใน รายวิชานี้มากน้อยเพียงใดนั้น ก็สามารถดู ได้จากผลงานที่เด็กทำ ”

ครูประภัสสร สอนชั้น ม.๒ และ ม.๔ ใช้วิธีการสอนที่ สอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ไม่ได้เน้นการสอนด้วย ทฤษฎีแต่สอนผ่านการปฏิบัติ เช่น กระดาษที่นำมาใช้ทำงานศิลปะก็ให้ เลือกใช้กระดาษที่เหมาะสมกับงานศิลปะแต่ละประเภท หรือใช้กระดาษ ทั้ง ๒ หน้า เพื่อประหยัดทรัพยากร

นอกจากนี้ยังสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้คุณค่าของเงิน ซึ่งหา ยาก ต้องประหยัด และรู้คุณค่าการวางแผนการใช้จ่าย และเพื่อให้เด็ก มีสมาธิกับการเรียน ก่อนเรียนจะให้นักเรียนนั่งสมาธิ โดยฝึกลมหายใจ เข้า-ออก แต่ไม่ได้ท่องคำว่า “พุทโธ” แต่ให้ท่องคำว่า “เด็กดี” เมื่อ หายใจเข้า และท่องคำว่า “ตั้งใจเรียน” เมื่อหายใจออก

ในห้องเรียนครูประภัสสรจะเน้นย้ำเรื่องการประหยัดกับ นักเรียนอยู่เสมอ เพื่อให้ผู้เรียนซึมซับจนเกิดผลในทางปฏิบัติ ซึ่งพบว่า ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างเห็นได้ชัด

กิจกรรมการประกวดจัดพานไหว้ครู

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- กำหนดให้ใช้วัสดุคือ ดอกเข็ม หญ้าแพรก ดอกมะเขือ ในการจัดพาน เกณฑ์สุนทรียภาพของชีวิตคือ ความงาม การจัดวาง เกณฑ์คุณลักษณะอันพึงประสงค์คือ ความร่วมมือและความรับผิดชอบ
- กำหนดให้มีการออกแบบวางแผนการทำงาน ให้มีการใช้ทรัพยากร และเวลาที่พอประมาณ

“ปกติครูที่สอนก็จะทำอยู่แล้ว สอนที่จะประหยัด ที่จะปลูกฝัง แต่เราไม่ได้ทำที่เดียวทั้งหมด แต่เราจะสอนไปเรื่อยๆ สรุปแล้วก็ครบทั้งหมด ไม่ได้ทำอะไรตามวิชาการ มีวิธีการ ระยะเวลาจึงจะเกิดผล เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การประกวดจัดพาน กติกาจะบอกไว้เลยว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ใช้วัสดุอะไร วัฒนธรรมคือ ดอกมะเขือ ดอกเข็ม หญ้าแพรก สุนทรียภาพของชีวิตคือความงาม การจัดวาง คุณลักษณะอันพึงประสงค์คือ การช่วยกันจัด ความรับผิดชอบ ในขณะเดียวกัน เราก็มีข้อเสนอแนะว่าต้องมีการออกแบบก่อน ส่วนไหนต้องใช้ดอกไม้อะไร อะไรบ้างที่ต้องซื้อหา ไม่ใช่ว่าไม่ได้ออกแบบ แล้วซื้อมาเยอะเยอะ แล้วก็ทิ้งไป ต้องมีการวางแผนล่วงหน้าก่อนลงมือทำ”

ก่อนจัดพาน ครูประภัสสรจะแนะนำให้นักเรียนออกแบบพานมาก่อน ว่าส่วนไหนต้องใช้ดอกไม้อะไร และมีดอกไม้ชนิดไหนที่ต้องซื้อและไม่ซื้อบ้าง เพราะการออกแบบจะช่วยให้นักเรียนสามารถประเมินค่าใช้จ่ายในการซื้อหาอุปกรณ์ว่ามีอะไรบ้าง ไม่ใช่ซื้อดอกไม้มามากมาย และต้องเหลือทิ้งไป

ครูพรทิพย์ ชูโต

รองหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

“ การเรียนรู้เรื่องอาหารดัดแปลงนั้น ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตั้งแต่วิธีการเก็บอาหารที่เหลือจากการรับประทาน (หรือยังไม่ได้รับประทาน และยังคงอยู่ในสภาพดี) ที่ถูกต้อง ต้องรู้หลักการประกอบอาหารดัดแปลง โดยครูจะให้ความรู้พื้นฐานในเรื่องการประกอบอาหาร รวมถึงการเก็บล้างอุปกรณ์ และมารยาทในการใช้ห้องครัว เป็นอุบายให้ผู้เรียนรู้จักการพึ่งพาตนเอง และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวที่อบอุ่น ”

ครูพรทิพย์ยกตัวอย่างการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการสอนเรื่องอาหารดัดแปลงของนักเรียน ม.๔ โดยให้นักเรียนทำโครงการเป็นกลุ่ม มีการสืบค้นข้อมูลความรู้ และการลงมือปฏิบัติ

โครงการอาหารดัดแปลง

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- กำหนดให้ใช้อาหารที่เหลือทิ้งค้างอยู่ในตู้เย็นที่บ้าน มาปรุงเป็นอาหารจานใหม่ และเมื่อเสร็จภารกิจแล้วต้องล้างเก็บทำความสะอาดอุปกรณ์ให้เรียบร้อย
- สมาชิกในกลุ่มต้องไปทำอาหารกันที่บ้านของเพื่อนคนใดคนหนึ่ง
- ให้ผู้ปกครองสังเกตการณ์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำอาหารของนักเรียน หากกลุ่มใดไม่มีผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรม จะถูกหักคะแนน ๑๐ คะแนน

การออกแบบกิจกรรมให้มีเงื่อนไขอย่างนี้ เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนต้องเข้าครัวไปทำอาหาร ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยฝึกให้รู้จักประหยัด รู้จักใช้ของที่เหลือหรือมีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

“การออกแบบให้นักเรียนได้เรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการกำหนดให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม มีการสืบค้นข้อมูลความรู้และการลงมือปฏิบัติ พร้อมวางกติกาไว้ว่าหากกลุ่มใดไม่มีผู้ปกครอง (แม่) เข้ามาร่วมกิจกรรมด้วย กลุ่มนั้นจะถูกหักคะแนน ๑๐ คะแนน เพื่อให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมด้วย เมื่อแบ่งกลุ่มแล้วจะให้แต่ละคนไปถามสูตรจากแม่ว่าอาหารเหลือ (ยังไม่ได้ทาน) ที่บ้าน ฝึกเครื่องปรุง ส่วนประกอบการทำอาหารต่างๆ ที่มีอยู่คู่ครัวหรือถูกปล่อยทิ้งแอดไว์ในตู้เย็นนั้น สามารถนำมาทำเป็นเมนูอาหารดัดแปลงอะไรได้บ้าง ซึ่งเด็กๆ จะช่วยกันคิดเมนูใหม่ๆ มานำเสนอมากมาย หลังจากนั้นให้นักเรียนเลือก ๑ เมนูแล้วไปทำจริง โดยใช้ครัวที่บ้านเพื่อนคนใดคนหนึ่งในกลุ่ม และมีคุณแม่ดูแลอยู่ด้วย ให้สังเกตการณ์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำอาหารของนักเรียน ซึ่งการใช้ครัวที่บ้านเพื่อน

นักเรียนจะต้องมีมารยาทในการใช้สิ่งของเครื่องครัวและอุปกรณ์ต่างๆ อย่างระมัดระวัง เมื่อใช้เสร็จต้องล้างเก็บทำความสะอาดให้เรียบร้อย และที่สำคัญต้องมีสัมมาคารวะเคารพพ่อแม่ผู้ปกครองของเพื่อนซึ่งจะเข้ามาคอยดูแลเวลานักเรียนทำกิจกรรม

เงื่อนไขเหล่านี้เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้เด็กๆ ได้เข้าครัว รู้จักการทำอาหาร และเป็นความรู้ติดตัว อย่างน้อยก็สามารถทำอาหารกินเองได้ เป็นกิจกรรมที่ช่วยฝึกเด็กให้รู้จักประหยัด รู้จักใช้ของที่เหลือหรือมีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด เพราะพ่อแม่สมัยนี้ไม่ค่อยมีเวลาทำอาหารรับประทานเอง ส่วนใหญ่นิยมซื้ออาหารสำเร็จรูปรับประทาน ซึ่งการเรียนรู้เรื่องอาหารดัดแปลงนั้น เด็กๆ ต้องเรียนรู้ตั้งแต่วิธีการเก็บอาหารที่เหลือจากการรับประทาน (ยังไม่ได้กิน/อยู่ในสภาพดี) ที่ถูกต้องตามหลักการประกอบอาหารดัดแปลง โดยครูจะให้ความรู้เด็กในเรื่องการประกอบอาหารก่อน อาทิ มีแบบฝึกหัดว่าข้าวสวยเหลือต้องทำอย่างไร ปลาทูทอดหากเหลือสามารถนำไปทำน้ำพริกได้ ฝึกให้เด็กรู้จักคิด บางครั้งเด็กไม่รู้จักอาหารไทย ครูก็ให้เด็กทำเป็นตำราอาหาร ซึ่งขึ้นอยู่กับอุปกรณ์ที่จะนำมาทำเป็นตำราว่ามิอะไรบ้าง บางกลุ่มทำออกมาเป็นเล่มสวยงามมาก หรือบางกลุ่มคิดเมนูอาหารขึ้นมาเอง เช่น ผัดไทยแกงเขียวหวาน ฯลฯ

การบูรณาการเรียนแบบนี้ไม่ใช่เรื่องยาก เพราะเป็นเรื่องในครอบครัวที่เราเห็นได้บ่อยๆ อยู่แล้ว เป็นงานในบ้านที่ต้องทำ พ่อแม่ไม่อยู่ก็สามารถทำกับข้าวกินเองได้ ฟังตนเองได้ ถือเป็นเรื่องที่ดีเรื่อง ยิ่งเด็กได้รับการปลูกฝังเรื่องนี้ตั้งแต่อยู่ในครอบครัวก็จะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด ซึ่งขณะนี้โรงเรียนพยายามจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดความอบอุ่นในครอบครัว เพราะพ่อแม่หลายคนไม่มีเวลาดูแลลูก แต่อยากให้ลูกได้คะแนนเยอะๆ ก็มาช่วยลูกทำการบ้านบ้าง หรือทำอาหารร่วมกันบ้าง ด้วยเงื่อนไขเล็กน้อยเพียงเท่านี้ก็สามารถช่วยสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวได้”

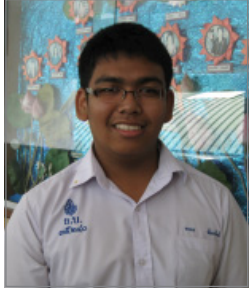

การเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ชุมนุมโมโย ฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ชุมนุมโมโย (Moderate Youth Club : MoYo) หรือ ชุมนุมเยาวชนต้นกล้าคนพอเพียง เป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เป็นผลมาจากการกระตุ้นของครู ทำให้แกนนำรวมกลุ่มตั้งชุมนุมขึ้นเพื่อใช้เป็นช่องทางขยายการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มนักเรียนด้วยกัน และดำเนินกิจกรรมไปบนพื้นฐานของกิจกรรมจิตอาสาและการให้ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนซึ่งตั้งอยู่ในเมืองหลวง สอนกันในลักษณะพี่สอนน้อง เพื่อนสอนเพื่อน แบ่งงานกันทำ โดยกำหนดโครงสร้างชุมนุมแบ่งออกเป็นบ้านต่างๆ และให้อิสระแต่ละบ้านได้คิดและทำในงานที่รับผิดชอบ มีครูเป็นที่ปรึกษา ถือเป็น การสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและลงสู่ตัวเด็กได้อย่างแนบเนียน โดยเด็กๆ ได้สร้างนวัตกรรมสื่อการสอนแทรกการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่พวกเขาช่วยกันคิดขึ้นเอง

นายธนพล กัณห์สิงห์
นักเรียนชั้น ม.๖

“ การได้เห็นน้องยิ้มมีความสุข ก็เกิดความรู้สึก
ทำให้รู้สึกว่ สิ่งที่ได้ทำไปไม่ใช่เพียงการแบ่งปันความ
สุขให้คนอื่นเท่านั้น แต่ยังเป็นการกระจายความรู้ และ
ขยายผลเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ด้วย
กิจกรรมอย่างนี้ และคิดว่าโรงเรียนจะทำโครงการ
อย่างนี้อีกอย่างต่อเนื่องต่อไป . . . สิ่งที่ได้จากการมาอยู่
ชุมชนเป็นสิ่งที่ได้จากการปฏิบัติ เช่น คิดล่วงหน้าเป็น
สามารถคาดการณ์ คิดได้แม่นยำมากกว่าแต่ก่อน
เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตัวเองในการทำกิจกรรม
ครั้งต่อไป ”

นายธนพล กัณห์สิงห์ หนึ่งในแกนนำชุมชนโมโยรุ่น ๒ ผู้ทำ
หน้าที่ฝ่ายวัดและประเมินผลของชุมชน และอีกหนึ่งบทบาท คือ การคิดค้น
และนำเสนอกิจกรรมต่างๆ ต่อสมาชิกในชุมชน เพื่อให้สมาชิกได้มีส่วนร่วม
ในการพิจารณาตัดสินใจเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดทำแผนงานของชุมชน

ธนพลเล่าถึงที่มาและการดำเนินงานของชุมชนโมโยว่า เกิดขึ้น
ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๙ หลังจากมีนักเรียนแกนนำกลุ่มหนึ่งประมาณ ๕๐
คนได้ไปเข้าค่ายผู้นำเยาวชนชนพอเพียง พอกลับมาก็อยากทำกิจกรรมต่อเนื่อง
และเห็นว่าจะรอแค่ไปเข้าค่ายปีละครั้งไม่เพียงพอ จึงปรึกษาคูรูปรึศนา และ
มีการตั้งเป็นชมรมขึ้นมาชื่อว่า “ชุมชนโมโยคลับ” หลังจากนั้นก็เริ่มเรียนรู้
กันเองในชุมชนก่อน โดยเรียนรู้จากการทำกิจกรรมที่เน้นเรื่องจิตอาสาและ
การให้ เพราะรู้ว่าเด็กโยธินมีศักยภาพในการให้ แต่ไม่รู้ว่าจะให้อย่างไร จึง
คิดทำกิจกรรมเกี่ยวกับการบริจาค และคิดเกมสันทนาการต่างๆ ที่สามารถ
แทรกเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงได้ด้วย โดยเกมที่คิดขึ้นจะมีลักษณะเรียน
ปนเล่น (Play and Learn) คือการนำเกมมาให้ทำก่อน แล้วถึงจะสามารถ
สรุปเอาความรู้ออกมาในตอนสุดท้าย

โดยก่อนที่จะไปทำเกมให้คนอื่นเล่น มีการวางแผนเตรียมการล่วงหน้า โดยทดลองเล่นกันเองก่อน เมื่อลองทำกันจนชำนาญและมั่นใจจึงเริ่มไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนข้างเคียง โดยใช้ชั่วโมงชุมชนทุกวันศุกร์ นำเกมนี้ไปขอลองเล่นกับเพื่อนในชุมชนอื่น ลองทำไปเรื่อยๆ จนเกิดความชำนาญระดับหนึ่งว่า เกมนี้สามารถดึงดูดความสนใจของคนที่จะมาร่วมชุมชนได้ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนในชุมชนอื่นๆ ซึ่งระหว่างนี้ก็จะปรึกษาครูปรึกษาเป็นระยะๆ

เมื่อการทำกิจกรรมในโรงเรียนเป็นไปได้ระดับหนึ่ง ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐- ๒๕๕๑ ชุมชนโมโยก็เริ่มออกไปทำกิจกรรมกับโรงเรียนภายนอก ตามโครงการร่วมเรียนรู้สร้างเครือข่าย ขยายผล หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยไปที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ บางใหญ่ จ.นนทบุรี เป็นโรงเรียนแรกที่น่าเกมเหยียบกระดาษที่ลองเล่นกันในโรงเรียนได้ผลมาแล้วใช้ในการทำกิจกรรมร่วมกัน แต่ผลปรากฏว่าพอเล่นไปแล้ว พบว่ามีหลายอย่างไม่เป็นไปตามที่คาด เช่น เกมที่เล่นไม่ได้รับความเชื่อถือเพราะนักเรียนที่ไปสอนอยู่ในวัยใกล้เคียงกัน อีกทั้งพลาตที่ไม่ได้วางแผนไปก่อน ทั้งๆ ที่การวางแผนเป็นหลักหนึ่งของเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นบทเรียนให้ได้บทวนและนำไปใช้ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป ว่าต้องมีการวางแผนล่วงหน้า ต้องคิดก่อนหาข้อมูลก่อนว่าจะไปที่ไหน กลุ่มเป้าหมายเป็นใคร และควรทำอย่างไร นั่นคือต้องนำหลักเหตุผล พอประมาณ และภูมิคุ้มกันมาใช้ในการทำงานของชุมชนด้วย

เมื่อได้เรียนรู้ประสบการณ์และนำมาปรับปรุงการทำงานในครั้งต่อไป นับเป็นการเตรียมภูมิคุ้มกันในการทำงาน ผลการออกไปขยายผลในโรงเรียนต่อมาจึงประสบความสำเร็จและภูมิใจ อยากทำต่อ นั่นคือการไปที่โรงเรียนแห่งที่สอง คือโรงเรียนวัดโพธิ์ตรุ ต.บ้านเบิก อ.ท่าม่วง จ.ลพบุรี เป็นโรงเรียนสอนระดับอนุบาลถึงป.๖ มีนักเรียนประมาณ ๑๐๐ คน สภาพโรงเรียนเก่า ปลูกขึ้นอาคารเรียน ห้องสมุด ปิดตายตั้งแต่โดนน้ำท่วมเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๘

สมาชิกจึงไปทำโครงการจิตอาสา ไปพัฒนาห้องสมุดให้น้อง และไปทำกิจกรรมเพื่อให้น้องได้มีความรู้เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ชื่อว่าโครงการธารน้ำใจ พี่ให้น้อง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ก่อนหน้านี้ครูปรึกษาคณะได้จัดให้มีชั่วโมงในการให้รุ่นพี่ที่เรียนเก่งมาสอนหนังสือรุ่นน้อง และต่อมาเด็กๆ ก็คิดทำกิจกรรมการรับบริจาคสิ่งของเพื่อนำไปช่วยเหลือโรงเรียนที่ขาดแคลน

แผนที่เตรียมการไปคือทำอะไรจะให้น้องได้มีความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง หลังจากนั้นจึงเริ่มคิดกันแล้วว่า จะแบ่งปันให้น้องได้มีความรู้เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนที่พี่ๆ ทำกันมา จึงคิดกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับวัยของน้องซึ่งอายุยังไม่ถึง ๑๒ ปี ที่น่าจะสนใจและเข้าใจได้ง่าย นั่นคือ การเล่นเกม เมื่อเล่าเสร็จก็สรุปให้น้องฟังว่านิทานเรื่องนี้ต้องการบอกอะไร พร้อมกับถามน้องด้วยว่าเข้าใจไหม เป็นต้น และการไปครั้งนี้เป็นเรื่องจิตอาสา ชุมนุมโมโยจึงไปชักชวนคนนอกหน่วยงานข้างนอก ชุมนุมอื่นๆ อย่างเช่น ชุมนุมอาสาพยาบาลมาจับมือกับชุมนุมโมโย ออกไปพัฒนาห้องสมุดและห้องพยาบาลของน้องด้วยกัน โดยกิจกรรมแบ่งออกเป็นสองส่วนคือ ครึ่งวันเช้าเป็นการพัฒนา ส่วนครึ่งวันบ่ายเป็นการทำกิจกรรมสันทนาการกับน้อง โดยมีการเตรียมเกมไปให้น้องเล่น เช่น การเล่นเกม เก็บอ้อดนตรี และกีฬาวอลเลย์บอล

การได้เห็นน้องยิ้มมีความสุข ก็เกิดความภูมิใจ ทำให้รู้สึกว่าการที่ได้ทำไปไม่ใช่เพียงการแบ่งปันความสุขให้คนอื่นเท่านั้น แต่ยังเป็นการกระจายความรู้ และขยายผลเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ด้วยกิจกรรมอย่างนี้ และคิดว่าโรงเรียนจะทำโครงการอย่างนี้อีกต่อเนื่องต่อไป

ปัจจุบันชุมนุมโมโยกำลังเตรียมการทำกิจกรรมกับโรงเรียนนี้ต่อเนื่องเป็นปีที่ ๒ เนื่องจากผลจากการไปครั้งแรกพบว่ายังมีอีกหลายส่วนที่น้องขาดแคลน และได้เขียนบันทึกไว้ให้กับคณะทำงานว่าสิ่งที่เขายังต้องการคือ หนังสือเรียน สมุด บอร์ดความรู้ รองเท้าแตะ (รองเท้าฟองน้ำธรรมดา) เมื่อรู้ความต้องการที่แท้จริงแล้วในชุมนุมก็จะมีการวางแผนกันว่าจะหามาจากไหน โดยใช้การบอกต่อไปยังเพื่อนต่างกลุ่มที่อยู่ในโรงเรียน ซึ่งการบอกต่อนอกจากจะเป็นการขยายเครือข่ายแล้ว ยังก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนหลายๆ กลุ่มให้เขามีส่วนร่วม เหมือนกับการทำบุญที่มีการบอกบุญกันต่อไป

ธนพลสรุปว่าสิ่งที่ได้จากการมาอยู่ชุมนุมเป็นสิ่งที่ได้จากการปฏิบัติ เช่น คิดล่วงหน้าเป็น สามารถคาดการณ์ คิดได้แม่นยำมากกว่าแต่ก่อน อย่างเช่นเมื่อก่อนจะประเมินไม่ได้เลยว่าน้องที่มาเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างไร แต่ตอนนี้คาดการณ์ได้แล้วว่าอะไรจะเกิดขึ้น เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตัวเองในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

กิจกรรมนี้ทำให้ได้เรียนรู้ในเรื่องของการแบ่งปันให้คนอื่น ซึ่งก็ตรงกับลักษณะนิสัยของเด็กโมโยที่เป็นคนชอบกิจกรรม ในโรงเรียนโยธินบูรณะจะไม่มีชุมนุมไหนให้เด็กออกมาทำกิจกรรมเช่นนี้ ชุมนุมโมโยจึงเป็นกิจกรรมพิเศษที่ทำให้เด็กกล้าแสดงออก มีความสุขในการทำงาน และที่สำคัญทำให้ได้พัฒนาตัวเอง ชิมชับเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในวิถีชีวิต แต่จะมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับแต่ละคน ธนพลนำเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาใช้กับการจัดการกับตัวเอง ทำให้มีการบริหารเวลา และรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล มีการวางแผนมากขึ้น และมีการส่งต่อแนวคิดนี้จากรุ่นสู่รุ่น

ในการทำงานของโมโยกลับ มีการแบ่งหน้าที่กันชัดเจนตามความสามารถของสมาชิก โดยแบ่งออกเป็นสี่บ้าน คือ บ้านฝ่ายสมาชิก บ้านฝ่ายทะเบียนและประเมินผล บ้านฝ่ายกิจกรรมและนันทนาการ และบ้านฝ่ายสื่อประชาสัมพันธ์ โดยแต่ละบ้านมีหน้าที่รับผิดชอบแตกต่างกันไป

นายอุเทน ยาทอง
นักเรียนชั้น ม.๖

“ ในเรื่องการเรียนก็ได้นำหลักความพอประมาณมาใช้ในการจัดเวลาอ่านหนังสือให้รู้เรื่องมากที่สุด ทุกคนมีเวลาเท่ากัน ๒๔ ชั่วโมง ควรจะจัดสรรอย่างไรให้พอดีกับชีวิต ”

นายอุเทน ยาทอง เข้ามาทำกิจกรรมในชุมชนโมโยเป็นรุ่นที่สอง มีบทบาทเป็นประธานชุมชน อุเทนเล่าว่า ได้เตรียมนิทานเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงไปเล่าให้เพื่อนๆ ที่โรงเรียนวัดโพธิ์ตรุพัง โดยนิทานนี้ อุเทนไปค้นคว้าหามาจากอินเทอร์เน็ตและคิดว่าเหมาะสมซึ่งน่าจะสนใจเพราะเด็กๆ ชอบฟังนิทาน พร้อมกับชวนเพื่อนๆ ช่วยกันวิเคราะห์ว่าเป็นหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร โดยนำนิทาน เรื่อง “ลุงล้งเหล็ก” มายกเป็นตัวอย่าง ดังนี้

ลุงล้งเหล็กเป็นคนที่เคยร่ำรวยมาก แต่มีนิสัยใช้จ่ายฟุ่มเฟือย มีลูก ๓ คน ต่อมาเมื่อแก่ตัวลงและไม่มีเงินแล้ว เมื่อไปขอยอยู่กับลูก แต่ละคนก็ตั้งท่ารังเกียจและว่าให้เจ็บช้ำใจว่าไปเป็นภาระให้กับครอบครัวของลูกๆ สร้างความเสียใจให้กับลุงมาก จนวันหนึ่งลุงหายออกจากบ้านไป

พร้อมกับตั้งใจจดหมายไว้ว่า “อีก ๒ ปีจะกลับมา” เมื่อครบ ๒ ปี ลุงก็กลับมาพร้อมกับล้งเหล็กใบหนึ่ง ลุงบอกกับลูกๆ ว่าในล้งนั้นมีทรัพย์สมบัติอยู่มากมาย หากลูกคนไหนดูแลลุงดีเมื่อตายไปก็จะได้สมบัติจากล้งเหล็กนั้น ปรากฏว่าลูกๆ ทั้งสามคนต่างแย่งกันดูแลลุงอย่างดี ต่างจากที่เคยเป็นในอดีต จนกระทั่งเมื่อลุงเสียชีวิต ก่อนตายลุงได้เขียนจดหมายว่าเมื่อพอตายให้ลูกๆ เปิดล้งเหล็กดู เมื่อลูกเปิดล้งเหล็กออกดู ปรากฏว่าในนั้นแทนที่จะเต็มไปด้วยสมบัติ กลับกลายเป็นก้อนหินและจดหมายหนึ่งฉบับ ซึ่งมีความว่า

“ถึงลูกที่รักทั้งสามคน ที่ผ่านมาพอได้รู้ว่าการใช้เงินอย่างไม่ประหยัด และไม่รู้จักประมาณตนจะไม่มีความมั่นคงในชีวิต จากสูงจะไปอยู่ต่ำ หากลูกๆ ทุกคนรู้จักเก็บออมตั้งแต่ต้นก็จะสบายในอนาคต และสร้างความมั่นคงในชีวิต”

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่าถ้าเรารู้จักเก็บออมตั้งแต่วันนี้ เมื่อถึงวันข้างหน้าเราก็จะมีเงินใช้อย่างสบาย ซึ่งน้องๆ ทุกคนเข้าใจกันเป็นอย่างดี น้องๆ ทุกคนเก็บเงินวันละบาท สองบาท ก็เป็นการสอนเรื่องการเก็บออม การรู้จักวางแผนการใช้จ่าย ที่ต้องมีความพอดีและนึกถึงอนาคตด้วย อุเทนบอกด้วยว่าในเรื่องการเรียนก็ได้นำหลักความพอประมาณมาใช้ในการจัดเวลาอ่านหนังสือให้รู้เรื่องมากที่สุด ทุกคนมีเวลาเท่ากัน ๒๔ ชั่วโมง ควรจะจัดสรรอย่างไรให้พอดีกับชีวิต

นางสาวปรารธนา ใจเบิกบาน
นักเรียนชั้น ม.๖

“ ประสพการณ์ที่ได้คือ การนำเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิดว่า การทำอะไร (กิจกรรม) ต้องให้มีความพอดีกับตนเอง เช่น การเรียนกับการทำกิจกรรมขณะเรียนต้องให้เหมาะสม พอดี ถ้าทำอย่างใดอย่างหนึ่งมากเกินไปก็จะทำให้เกิดผลกระทบต่อกอย่างหนึ่ง ”

นางสาวปรารธนา ใจเบิกบาน แกนนำโมโยรุ่น ๒ ที่ทำหน้าที่ฝ่ายสันตนาการ ซึ่งต้องคอยคิดเกมไปเล่นเวลาไปทำกิจกรรมกับน้องๆ พร้อมกับปลูกฝังการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงได้ด้วยปรารธนาคิดว่าการนำเสนอความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบของเกม น้องๆ จะเข้าใจได้ดีกว่าการสอนแบบวิชาการซึ่งตนเองก็เป็นเด็ก และเข้าใจว่าเป็นเรื่องน่าเบื่อถ้าต้องนั่งเรียนรู้อะไรเหมือนในห้องเรียน แต่หากสอดแทรกไปกับการเล่นเกมจะก่อให้เกิดความสนุกและเรียนรู้ได้ดี

ตัวอย่างเกมที่คิดขึ้นและนำไปใช้กับน้องได้แก่ เกมพับกระดาษหนังสือพิมพ์ แล้วให้สมาชิกในกลุ่มยืนบนกระดาษหนังสือพิมพ์ให้ได้ร่วมกันแล้วค่อยๆ พับให้เล็กลง แข่งขันระหว่างกลุ่ม วิธีการคือ แบ่งสมาชิกออกเป็นกลุ่มกลุ่มละเท่าๆ กัน แจกกระดาษหนังสือพิมพ์ให้กลุ่มละ ๑ คู่ รอบแรกเปิดเพลงให้ทุกกลุ่มยืนบนกระดาษแผ่นเดียวกันให้ได้จนจบเพลง หมดยุคแรกให้พับกระดาษให้เหลือครึ่งหนึ่ง แต่จำนวนคนยังเท่าเดิม แล้วให้ทุกกลุ่มยืนบนกระดาษแผ่นเดียวกัน พื้นที่ยืนจะน้อยลง และมีข้อจำกัดมากขึ้นเมื่อเทียบกับรอบแรก แล้วให้พับกระดาษของอีกครึ่งหนึ่งไปจนกระทั่งกระดาษเล็กลงมากจนต้องยืนแบบชี่คอกันจนกระทั่งมีคนล้มหรือหลุดออกจากแผ่นกระดาษก็จะถือว่าเกมสิ้นสุดลง

จากนั้นจึงจะอธิบายให้ผู้เล่นเข้าใจว่า การพับกระดาษลงครึ่งหนึ่งแต่คนเท่าเดิม เปรียบเสมือนการใช้ทรัพยากรที่มีผู้ใช้มากขึ้น ในขณะที่ทรัพยากรลดลงไปทุกวัน หากรู้จักการวางแผนการใช้ทรัพยากรหรือทรัพยากรที่มีอยู่ให้ดีก็จะทำให้เราเย็นได้ไม่ลืมหืมทรัพยากรใช้ได้ยาวนานมากขึ้น การยกตัวอย่างนี้ขึ้นอยู่กับอายุของผู้เข้าร่วมกิจกรรม หากอยู่ชั้นประถมปลายหรือมัธยมแล้วก็จะเปรียบกับเรื่องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ แต่ถ้าอยู่ชั้นประถมต้นก็จะสอนเรื่องการใช้เงิน สอนให้รู้จักหยอดกระปุก หรือเก็บออมให้รู้จักการใช้เงินให้คุ้มค่า

ปรารภการทำกิจกรรมกับโมโยมาตั้งแต่อยู่ ม.๓ และประสบการณ์ที่ได้คือการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิดว่า การทำอะไร (กิจกรรม) ต้องให้มีความพอดีกับตนเอง เช่น การเรียนกับการทำกิจกรรมขณะเรียนต้องให้เหมาะสมพอดี ถ้าทำอย่างใดอย่างหนึ่งมากเกินไปจะทำให้เกิดผลกระทบต่อกอย่างหนึ่ง ดังนั้น การจะตัดสินใจทำอะไรจึงต้องหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น เพื่อใช้เป็นเหตุผลในการตัดสินใจ

นอกจากนี้ เธอยังนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น พ่อแม่ให้เงินมาโรงเรียน เราก็ต้องใช้อย่างรู้คุณค่าว่าอะไรจำเป็นไม่จำเป็น สิ่งจำเป็นคือ ค่าอาหาร ค่าน้ำ ค่าขนม แต่สิ่งที่ไม่จำเป็นก็มีบ้าง เช่น หากอยากได้ตุ๊กตา แต่ไม่มีปากกาใช้ ก็ต้องคิดเปรียบเทียบความสำคัญว่าอะไรสำคัญและมีประโยชน์มากกว่ากัน เมื่อคิดด้วยหลักเหตุผลก็จะพบว่า ปากกาคือสิ่งที่สำคัญมากกว่า เพราะเป็นสิ่งจำเป็นในการเรียน หนังสือ คิดอย่างมีเหตุผลจะทำให้ภูมิคุ้มกันเกิดขึ้นได้ ส่วนคุณธรรมนั้นจะเกิดขึ้นได้เมื่อได้ทำสิ่งที่ดีให้คนอื่น และทำความดีทุกอย่างที่พอจะทำได้โดยไม่หวังผลตอบแทน ปรารภาคิดว่า “การเป็นผู้ให้สร้างสุขแก่ตน”

นางสาววรรณวิมล ขาวบริสุทธิ์
นักเรียนชั้น ม.๕

“ การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาอยู่ในวิถีปฏิบัติ ส่งผลให้สามารถบริหารจัดการเวลาของตนเองได้อย่างเหมาะสม และทำให้ผลการเรียนดีทุกวิชา และเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ”

นางสาววรรณวิมล ขาวบริสุทธิ์ หนึ่งในแกนนำรุ่นปัจจุบัน (รุ่น ๒) ของชาวโมโย ทำหน้าที่อยู่ในฝ่ายสันตนาการ เกมที่คิด คือ เกมยกป้ายแฟนพันธุ์แท้ ซึ่งได้นำไปแสดงในงานมหกรรมพลังเยาวชนเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๒ โจทย์คือการสอนเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการใช้เกมที่เล่นได้ง่ายๆ และเล่นได้กับคนทุกวัย เธอจึงออกแบบเกมยกป้ายโดยยกป้ายที่เป็นภาพคำถามให้เลือก ๖ หมวด แต่ละหมวดมี ๖ ภาพ เมื่อยกป้ายขึ้นมาผู้เล่นต้องตอบภายใน ๓ วินาทีว่าภาพที่เห็นนั้น “พอเพียง” หรือ “ไม่พอเพียง” โดยเล่นคู่กับใบประเมิน เมื่อเล่นเสร็จผู้เล่นก็จะสามารถประเมินตัวเองได้ว่ามีความพอเพียงหรือไม่

วรรณวิมลกล่าวถึงการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตว่านำไปใช้ได้ทุกเรื่อง เหมือนเป็นห่วงโซ่ที่หมุนไปเรื่อยๆ เป็นวัฏจักร ทั้งความมีเหตุผล ความพอประมาณ มีภูมิคุ้มกัน และเงื่อนไขความรู้คู่คุณธรรม อย่างเช่น ในการทำโครงการของตน เลือกที่จะทำเรื่องการนำกากถั่วเหลืองเหลือจากการทำน้ำเต้าหู้ที่แม่ค้าทิ้งเพราะคิดว่าไม่มีประโยชน์แล้ว แต่เธอเชื่อว่ากากอาหารตรงนี้ก็ยังมีคุณประโยชน์สูงอยู่ มีทั้งโปรตีน มีคุณค่าทางอาหารต่างๆ จึงนำมาทดลองทำทอดมันกากถั่วเหลือง ซึ่งไม่เพียงช่วยลดขยะที่จะไปสร้างมลพิษแล้ว หากแม่ค้านำไปตัดแปลงก็จะมีกำไรเพิ่มขึ้นจากตรงนี้อีกทางหนึ่ง

เธอนำหลักปรัชญาฯ ไปใช้ในการบริหารเวลาเรียนและการทำกิจกรรมต่างๆ ด้วย เช่น การทำโครงการที่มีเวลาเตรียมตัวประมาณ ๑ เดือน ที่ต้องมีการประชุม แบ่งงานกันในกลุ่มซึ่งมีประมาณ ๑๐ คน ต้องแบ่งงานกันว่าใครรับผิดชอบทำอะไรไหน และจะใช้เวลาเวลาช่วงหยุดเสาร์-อาทิตย์ไหนทำ เพราะต้องใช้เวลาทดลองคิดสูตร ส่วนผสมต่างๆ และลองทำหลายครั้งกว่าจะสำเร็จ นอกจากนี้ยังต้องจัดลำดับความสำคัญของแต่ละวิชา และต้องมีเวลาทบทวนบทเรียนเสมอๆ หากไม่เข้าใจตรงไหนก็จะให้เพื่อนมาช่วยสอน เป็นต้น

การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาอยู่ในวิถีปฏิบัติ ส่งผลให้ วรณวิมลสามารถบริหารจัดการเวลาของตนเองได้อย่างเหมาะสม และทำให้ผลการเรียนดีทุกวิชา และเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

สำหรับแนวทางการขยายผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนของชุมชนโมโยในระยะต่อไป สมาชิกชุมชนได้ร่วมกันคิดและปรึกษาคณาจารย์ จนได้ข้อสรุปว่าจะพยายามขยายเครือข่ายแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงออกไป โดยไม่พยายามไปเปลี่ยนตัวตนของคนอื่น แต่ใช้การขยายความเป็นตัวตนของโมโยออกไปยังเพื่อนที่อยู่ต่างชุมชนให้มาร่วมกันทำกิจกรรมที่สอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลัก

แกนนำ ขับเคลื่อน

นายมานิช หวังตระกูล

รองผู้อำนวยการ

“เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับทุกคน เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะในด้านการศึกษา ซึ่งทุกคนควรจะได้ศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ แล้วนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน”

นางสาวปริศนา ดันติเจริญ

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

“ความรู้และคุณธรรมเป็นพลังนำสู่การคิดและตัดสินใจอย่างมีเหตุผลสู่ความพอเพียง อันจะก่อให้เกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ในฐานะครูจึงให้ความสำคัญกับความรู้และคุณธรรมเป็นลำดับแรกๆ ของการปลูกฝังหลักคิด หลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในวิถีชีวิตของนักเรียน ซึ่งถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของการจัดการเรียนรู้”

นางสิริพร หวานชะเอม

ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

“สอนให้ง่าย ปรับใช้กับชีวิตประจำวัน สอดแทรกเนื้อหาคณิตศาสตร์ ในกิจกรรมพื้นฐานของชีวิต กิน อยู่ ดู ฟัง อย่างพอเพียง เช่น การใช้จ่าย การออมเงิน บนพื้นฐานความพอเพียง”

นายชาญณรงค์ บัวแย้มแสง

ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

“เศรษฐกิจพอเพียงเป็นทั้งหลักคิด หลักปฏิบัติ และหลักธรรมในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นแนวทางไปสู่การพัฒนาในด้านต่างๆ อย่างสมดุลและยั่งยืน”

นางจิระภา วงศ์มณีโรจน์

รองหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

“การปลูกจิตสำนึกและค่านิยมเยาวชนคนไทยให้ใช้ภาษาไทยถูกต้องเป็นหน้าที่ของครูไทยทุกคนที่ต้องร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติ โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิดและปฏิบัติ”

นางสุชาดา อินทร์พงษ์พันธุ์

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

“ทิ้งทำไม ... ริโซเคลใหม่ดีกว่า ปัจจุบันนักเรียนโรงเรียนโยธินบูรณะสามารถลดขยะ เพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพได้ โดยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

นางจันทร์เพ็ญ ชูเซ็น

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา

“ใช้ความรู้ และคุณธรรมในการสร้างสรรค์งานศิลปะที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมให้เกิดความสมดุล เกิดความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการปฏิบัติงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

นางกฤษณา สง่าเมือง

ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

“หัวใจสำคัญของโครงการวิทยาศาสตร์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการคิดวิเคราะห์ ทักษะการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า ป้องกัน แก้ปัญหา และรักษาสิ่งแวดล้อมให้สมดุลอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของการมีคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เยาวชน”

โรงเรียนโยธินบูรณะ เป็นโรงเรียนสหศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๑ ตั้งอยู่เลขที่ ๑๖๒ แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร บนพื้นที่ ๙ ไร่ ๓ งาน

โรงเรียนโยธินบูรณะเปิดสอนตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ จำนวน ๘๗ ห้องเรียน มีครูและบุคลากรทางการศึกษา ๒๐๐ คน และมีจำนวนนักเรียนมากกว่า ๓,๗๐๐ คน จัดหลักสูตรการเรียนการสอนแบ่งออกเป็น ๔ โครงการ คือ

๑. โครงการภาคปกติ
๒. โครงการส่งเสริมนักเรียนเก่งสู่ความเป็นเลิศทางวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ (ภาคปกติ)
๓. โครงการส่งเสริมนักเรียนเก่งสู่ความเป็นเลิศทางวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ (ภาคภาษาอังกฤษ)
๔. โครงการเพชรโยธิน